

APOR VILMOS KATOLIKUS FŐISKOLA
2600 VÁC, KONSTANTIN TÉR 1-5.
KRISZTINA FELNŐTTKÉPZÉSI
ÉS SZAKKÉPZÉSI KÖZPONT

**A SZÜLŐI ÉRTEKEZLETEK TERVEZÉSE ÉS VEZETÉSE-
ANDRAGÓGIAI SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÜLÉSE A
GYAKORLATBAN ÓVODÁMBAN**

KONZULENS:

DR. CSOMA GYULA

Oktatókutató

KÉSZÍTETTE:

HANÓ JÁNOSNÉ

Vezető óvodapedagógus
szakterületen pedagógus
szakvizsgára felkészítő
szakirányú továbbképzési
szak

VÁC, 2012.

**„TANULÁS AZ, HA RÁJÖVÜNK ARRA, AMIT MÁR TUDUNK.
CSELEKVÉS AZ, HA MEGMUTATJUK, HOGY TUDJUK.
TANÍTÁS AZ, HA MÁSOKAT EMLÉKEZTETÜNK ARRA,
HOGY ŐK IS ÉPPOLYAN JÓL TUDJÁK.”**

/RICHARD BACH/

TARTALOM

1. TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA	4
2. A KUTATÁS CÉLJA, MÓDSZEREK	6
2.1. Az előző évek látogatottság mérő lapjainak eredményei, tapasztalatok.....	7
2.2. SWOT analízis a pedagógusok körében.....	11
3. HIPOTÉZISEK FELÁLLÍTÁSA.....	13
4. ELMÉLETI ALAPVETÉSEK	14
5. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA	17
6. A SZÜLŐI ÉRTEKEZLETÉK RENDJE, TÍPUSAI, CÉLJA A GYAKORLATBAN ÓVODÁMBAN	20
7. ANDRAGÓGIAI SZEMPONTOK A TERVEZÉS – SZERVEZÉS FOLYAMATÁBAN	22
7.1. Miért és kiknek tartunk szülői értekezletet?.....	22
7.2. A szülői értekezletek tartalma.....	23
7.3. Az értesítés módja, ideje: a felnőtt ember szabadidejének aránya.....	24
7.4. A helyszín megválasztása	25
8. ANDRAGÓGIAI SZEMPONTOK A LEVEZETÉS FOLYAMATÁBAN	26
8.1. Az óvodapedagógus, mint felnőtt tanító – oktató /önnevelés, szerep, attitűd, stílus/	26
8.2. Kommunikáció, de hogyan? /verbális és nonverbális eszközök/	28
8.3. A szülői értekezletek időkerete, a felnőtt ember figyelme.....	30
8.4. Tanulás a szülői értekezleten? – a „rejtett tanterv”	31
9. HELYI SZINTŰ VIZSGÁLAT – KÉRDŐÍVES MEGKÉRDEZÉS, EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA, ÖSSZEVETÉSE A HIPOTÉZISEKKEL	33
10. ÖSSZEGZÉS	39
11. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	41
12. MELLÉKLETEK	43
13. MELLÉKLETEK JEGYZÉKE	44

1.TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Aktív szülőként évek óta részese vagyok szülői értekezleteknek gyermekeim iskoláiban. Tapasztalatom sajnos az, hogy az életkor és az osztályok előrehaladtával a szülők száma az értekezleteken drasztikusan lecsökken.

Szülőtársaim különböző indokokkal maradnak távol ettől a kapcsolattartási formától, melyek közül néhány elfogadható.

Valódi okát, mint szülő, természetesen nincs jogom kutatni, de ez a helyzet megerősítette azt az elhatározásomat, hogy munkahelyemen - ahol tagóvoda vezetőként és óvónőként is dolgozom - ne csak az adott év 2-3 szülői értekezletének látogatottsági mutatóját, hanem az elmúlt évek több alkalmának részvételi arányát is megvizsgáljam, összehasonlítsam.

Az eredmények elgondolkodtattak és megerősítettek abban, hogy nekünk is van tennivalónk ezen a területen.

Ezért kutatni kezdtem, mi okozza azt a problémát, hogy a szülők megjelenési aránya csökken vagy változó tendenciát mutat az óvodai szülői értekezleteken.

Kutatásomat segítette az a tény, hogy főiskolai tanulmányom során kapcsolatba kerültem az andragógia tantárgyával, a pedagógusmesterség és szerep metodikai megközelítéseivel.

Azt gondolom, hogy az andragógia - mint tudományág - segítségemre volt abban, hogy a témában válaszokat kapjak: hogyan lehet a látogatottságot emelni, a szülők érdeklődését fokozni, melyek azok az andragógiai tényezők, amelyek a szülőt és a pedagógust is hozzásegítik a sikerhez?

„Minden jónál van valami jobb!” – írja Comenius.

A fenti mondatot szem előtt tartva választottam szakdolgozati témámként a szülői értekezletek tervezését és vezetését segítő andragógiai szempontok vizsgálatát, mert óvodámban szeretném ennek a kapcsolattartási formának a látogatottságát emelni, az egymástól tanulás igényét felébreszteni, sikerélményhez juttatni a szülőket és pedagógus társaimat.

Célom: gyakorló óvodapedagógus és vezetőként az eredmények és a sikeresebb megvalósítást segítő tartalmi elemek beépítése - megvalósítása óvodai munkámban, még akkor is, ha ez a terület az iskolai tapasztalatokhoz viszonyítva hatékonyabb működtetést mutat.

Dolgozatomban az elméleti alapvetések után a mindennapi gyakorlatunkban használt látogatottság mérő lap /1. számú melléklet/ és minőségügyi technika - SWOT analízis eredményeinek figyelembevételével felállítom hipotéziseimet.

Óvodánk rövid bemutatását követően a tervezés és levezetés andragógiai szempontjait elemzem, amelyeket pedagógusként – „tanítóként” a szülői értekezletek vezetése során mindenképpen érdemes figyelembe venni, amelyek segítik a szülőket - mint elsősorú partnereket és nevelőtársakat - bevonni a tanítást- tanulást is elősegítő tevékenységbe.

Ebben a helyzetben ugyanis a pedagógus és a szülő is kettős szerepet él át: tanító és tanuló ember.

A továbbiakban a helyi szintű – andragógiai szempontokat is figyelembe vevő - kérdőíves vizsgálatom eredményeit összegzem, majd az eredmények tükrében a dolgozat elején felállított feltételezéseimet támasztom alá vagy elvetem.

Munkám befejezéséként összegzést készítek azokról az andragógiai területekről, melyek segítségével a hatékonyabb, tudatosabb működtetés megvalósulhat.

2. A KUTATÁS CÉLJA, MÓDSZEREK

A **kutatásom célja** a pedagógusok és a szülők gondolkodásának megismerése volt az óvoda - család kapcsolattartás területének egyik tartalmi elemére: a szülői értekezletekre koncentrálva. Válaszokat kívántam kapni arra a kérdésre, hogy a szülői értekezleteket hogyan lehetne még hatékonyabbá tenni az andragógia eszközeinek figyelembevételével. Kutatásom kiinduló pontjaként hipotéziseket állítottam fel, melyek alátámasztására, megerősítésére vagy megcáfolására az alábbi **kutatási módszereket** alkalmaztam:

- látogatottságmérő lap: a mérőlap óvodánk rendezvényeinek részvételi számadatait összesíti az adott évre vonatkozóan. A táblázatot a csoportos óvónők töltik ki a rendezvények után, mely tartalmazza a szülői értekezleteket is. Az adatok minden csoportnaplóban rögzítésre kerülnek, azok számszerű összesítése után tudtam az eredményeket óvodai szinten láthatóvá tenni.

- SWOT analízis a nevelőtestület részére:

A módszer alkalmazásával célom volt, hogy a szülői értekezletek minősége láthatóvá, megnevezhetővé és ezáltal hozzáférhetővé váljon a pedagógusok számára.

Az adatok kezelhetősége érdekében úgy döntöttem, hogy a táblázat kitöltött adatait fontossági sorrendbe állítom és a hasonló tartalmú megfogalmazásokat egy terület alá veszem.

- kérdőív szülőknél, pedagógusoknak: a **kvantitatív módszerek**¹ közül az írásbeli megkérdezést választottam, egyéni kérdőíves, anonim felméréssel gyűjtöttem szülőktől és csoportos óvónőktől adatokat.

A feldolgozó módszerek közül a **statisztika módszerét**² alkalmaztam.

¹ A **kérdőíves kutatás** egy kvantitatív kutatási módszer, egy olyan standard adatgyűjtés, amely során egy formális kérdőív segítségével szerzi meg a kutató a számára releváns információkat a megkérdezettektől. A válaszadók előtt ismeretes a kutatás célja.

Előnyei: a kérdőív alkalmazása egyszerű, előre rögzített kérdések (és válaszlehetőségek zárt kérdés esetén), megbízhatóság, aránylag egyszerű a kódolás, a rögzítés az információfeldolgozás és elemzés.
mediapedia.hu/kerdoives-kutatas 2012. április 28. 17.50 h

² A statisztika szó klasszikus értelemben kimutatások készítése, számszerű összefüggések összegyűjtése.
hu.wikipedia.org/wiki/Pszichologiai_statisztika 2012. április 28. 18 h

2.1. Az előző évek látogatottság mérő lapjainak eredményei, tapasztalatok

Minden nevelési évben feladataink közé tartozik a szülők részvételi számának mérése, rögzítése a hatékonyság növelése érdekében. A rögzítést a nevelőtestület által közösen kidolgozott és működtetett mérőlap /1. számú melléklet/ segítségével végezzük, melyen az adott rendezvény, értekezlet részvételi arányát rögzítjük a csoportlétszámhoz viszonyítva.

Feladatunk: - a kialakított együttműködési rendszer, kapcsolattartás formáinak, tartalmának sikeres működtetése /2. számú melléklet/

- a szülők folyamatos tájékoztatása.

Helyi óvodai programunkban is rögzített sikerkritériumunk az együttműködési formákban minimum: 70 %-os részvétel a szülők részéről a közös rendezvényeken.

Vizsgálatom a csoportos és réteg szülői értekezletek 7 alkalmára terjed ki, a 2010-es nevelési évtől rögzítve.

Vizsgált csoportos és réteg szülői értekezletek időbeli megoszlása

1.számú táblázat

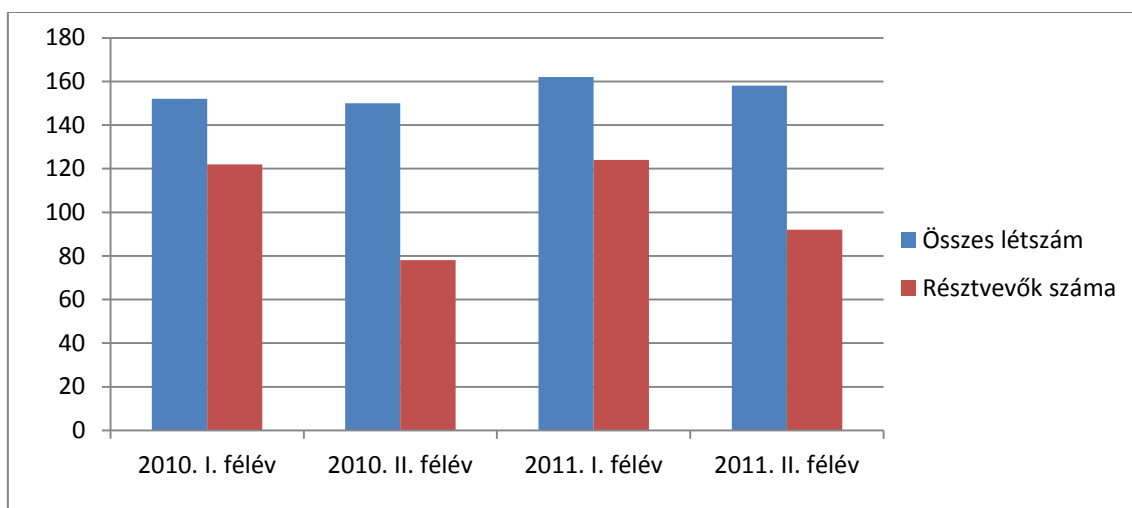
IDŐPONT	SZÜLŐI ÉRTEKEZLETEK TÍPUSAI	
	CSOPORTOS	RÉTEG
	2010. I. FÉLÉV /szeptember/	2010. II. FÉLÉV /február/
	2010. II.FÉLÉV /január/	2011. II. FÉLÉV /február/
	2011. I. FÉLÉV /szeptember/	2012. II. FÉLÉV /február/
	2011. II. FÉLÉV /január/	

A csoportos szülői értekezletek csoportonként minden szülőnek, míg a réteg szülői értekezletek csak az adott témában érintett szülőknek szólnak.

A táblázatban rögzített időpontokban megrendezésre kerülő szülői/réteg szülői értekezletek személyes részvételi arányát oszlopdiagramos kimutatásban mutatom be a következőkben.

KIMUTATÁS LÁTOGATOTTSÁGMÉRŐ LAPOK ALAPJÁN /oszlopdiagram/

Csoportos szülői értekezletek látogatottsága óvodai szinten a 2010-11. és a 2011-12. nevelési évben féléves kimutatásban:

1.számú ábra

Eredmények szöveges összesítése:

A 2010. nevelési évben a beírt gyermeklétszámunk 152 fő volt / összesen 6 csoport- 100%.

Ebből az I. félév szülői értekezletén óvodai szinten 121 fő szülő vett részt.

A részvételi arány: **79 %**.

A II. félév szülői értekezletén óvodai szinten 79 fő szülő vett részt.

A részvételi arány: **51%**.

I.félév részvételi aránya:79%

II.félév részvételi aránya: 51%

Különbség csökkenés: 28%.

A 2011. évben a beírt gyermeklétszámunk 161 fő volt / összesen 6 csoport - 100%.

Ebből az I. félév szülői értekezletén óvodai szinten 122 fő szülő vett részt.

A részvételi arány: **75 %**.

A II. félév szülői értekezletén óvodai szinten 92 fő szülő vett részt.

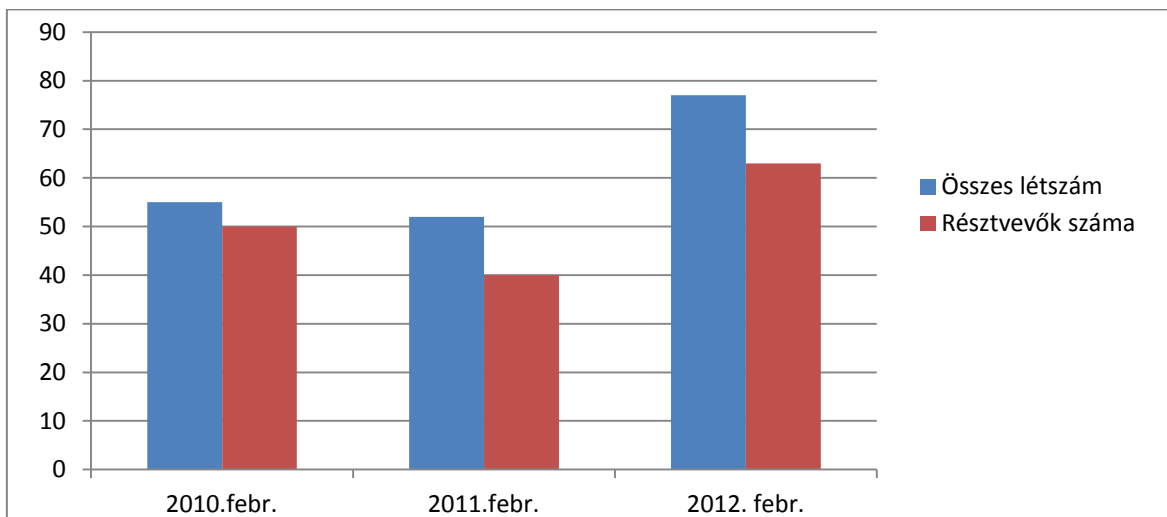
A részvételi arány: **57%**.

I.félév részvételi aránya:75%

II.félév részvételi aránya: 57%

Különbség csökkenés: 18%.

Réteg szülői értekezletek látogatottsága óvodai szinten a 2010, 2011 és 2012. nevelési évben:

2.számú ábra

Eredmények szöveges összesítése:

A 2010. nevelési évben 55 gyermek szülője /100% / volt érintett rétegszülői értekezleten történő részvételben. Ebből 50 fő vett részt.

A részvételi arány: **90 %**.

A 2011. nevelési évben 52 gyermek szülője /100% / volt érintett rétegszülői értekezleten történő részvételben. Ebből 40 fő vett részt.

A részvételi arány: **76 %**.

A 2012. nevelési évben 77 gyermek szülője /100% / volt érintett rétegszülői értekezleten történő részvételben. Ebből 62 fő vett részt.

A részvételi arány: **80 %**.

2010. nevelési év részvételi aránya: 90 %.

2011. nevelési év részvételi aránya: 76 %.

2012. nevelési év részvételi aránya: 80 %.

Különbség: - 14%.

Különbség: + 4 %.

Tapasztalatok összesítése:

A csoportos - minden szülőt érintő - *találkozások* létszámának drasztikus csökkenése a vizsgált évek második féléveinek értekezleteinél tapasztalható legszembetűnőbben.

Nevelőtestületünk a második félévek tematikáit áttekintve sem talált magyarázatot arra, hogy a szülők érdeklődése miért csökken csoportoktól és korosztályoktól függetlenül a féléves szülői értekezleteken.

Az előzetes tájékoztatás és az időben történő értesítés sem hozta meg a kívánt eredményt.

A réteg szülői értekezletek részvételi aránya az óvoda összlétszámához viszonyítva 2010. és 2011. év között csökkenést /-14%-os visszaesés/, 2011. és 2012. év között emelkedő eredményt /+4%-os emelkedés/ mutat.

/A kapott eredményeket óvodánk összlétszámának évenkénti változása nem befolyásolja, a csökkenés így is kimutatható./

Elgondolkodtató, hogy a mai információra éhes és információkkal terhes világunkban miért tapasztalható érdeklődéshiány, mi az a mondanivaló, tartalom, eszköz, ami felkeltheti az érintettek érdeklődését anélkül, hogy ez számukra megerőltető vagy sok lenne?!

A kérdések megválaszolása mindannyiunk munkáját segítheti és eredményesebbé teheti, erősítve a partneri kapcsolatainkat.

A válaszokat többféleképpen hívhatjuk elő. Vizsgálatomhoz a minőségfejlesztésből ismert SWOT analízis módszerét választottam, mely technikát a nevelőtestület tagjai is ismernek. A következőkben a vizsgálat eredményét mutatom be, mely a létszámcsökkenés lehetséges okait próbálja megkeresni az óvodapedagógusok véleményének megkérdezésével, összesítésével.

2.2. SWOT analízis a pedagógusok körében

A látogatottság mérés eredményeinek megismerése, összehasonlítása után közösségünk pedagógus tagjai körében a Comenius 2000 Közoktatási Minőségfejlesztési Program keretében legelterjedtebb *SWOT analízis*³ módszerével helyzetelemzést végeztünk, hogy gyakorlati tapasztalataink figyelembevételével feltárjuk azokat az okokat, melyek a szülői értekezletek tervezésének és vezetésének hatékonyabb működését segítik vagy gátolják óvodánkban.

Az analízis elvégzésében résztvevő óvodapedagógusok száma: 11 fő volt.

A SWOT analízis 4 területének

S(strengths): erősségek, melyekre a fejlesztés alapozható,

W(weaknesses): gyengeségek, fejlesztést nem lehet rá alapozni, sőt gátolják azt,

O(opportunities): lehetőségek, kívülről segíthetik, ösztönözhetik a fejlesztést

T(threats): veszélyek, melyek kívülről akadályozhatják a fejlesztés sikerességét

egyéni kitöltése előtt a nevelőtestületet megismerttettem az általam vizsgált andragógiai szempontokkal, melyeket a közös értelmezés után gyakorlati munkájuk, tapasztalataik figyelembevételével megfogalmazhattak, beilleszthettek a táblázatba.

A következő andragógiai szempontok voltak irányadóak:

- tanítás-tanulás érvényesülése a szülői értekezleten /óvónő-szülőtől, szülő-óvónőtől/
- tapasztalatok szerepe a szülői értekezletek tervezése- vezetése során
- időszerkezet figyelembevétele a tervezésben, vezetésben
- kommunikáció és viselkedés a szülőkkel
- hangnem – stílus – attitűd fontossága
- a „rejtett tanterv”, mint lehetőség az érdeklődés felkeltésére.

A táblázatot valamennyi kolléganő /11 fő/ kitöltötte. Az eredményeket összegezve az alábbi gondolatok, észrevételek fogalmazódtak meg a 4 területen, táblázatba rögzítve:

³ „A módszer egyik értéke, hogy alkalmazóinak figyelmét nemcsak a szervezet, hanem annak környezetének elemzésére is ráirányítja. Egy szervezet sikerét ugyanis alapvetően meghatározza, hogy mennyiben tud megfelelni közege kívánalmainak.”

<p><u>ERŐSSÉGEK /Strengths/, melyek jól működnek</u></p> <p><u>óvodánkban</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - szülőkkel történő kapcsolattartás, együttműködés rendszerének hatékony működtetése óvodánkban - tájékoztatás rendszerének kiépítése→központi és csoportos faliújságokon tájékoztatás - az információátadás működtetésének kidolgozása és bevezetése→megbeszélések, értekezletek rendje - felkészült óvodapedagógusok - felkészülést segítő szakanyag jelenléte és használata az óvodában - mintaértékű kommunikáció - gyermekek-csoport ismerete - időbeni tájékoztatás - félreértett információ minél hamarabbi tisztázása - jó időérzék 	<p><u>GYENGESÉGEK /Weaknesses/, melyek befolyásolhatják a hatékony működtetést</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - érdektelenség a szülők részéről, mely befolyásolja a látogatottságot - a hiányzó szülőkhöz nem minden esetben jut el az információ a szülői értekezletek időpontjáról, tartalmáról - óvónői páros egyeztető konzultációjának hiánya - helyes kommunikáció hiánya - bátortalanság, határozatlanság - tapasztalatlanság→pályakezdő kolléganő
<p><u>LEHETŐSÉGEK /Opportunities/, melyeket a hatékonyabb működtetés érdekében figyelembe szükséges venni</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tematika közös összeállítása, értelmezése - előzetes kommunikáció az óvónők között - hiányzó gyermekek szüleinek értesítése a szülői értekezletek időpontjáról - felelős megjelölése a hiányzó szülők tájékoztatása céljából - a szülői értekezleteken készült jegyzőkönyv sokszorosítása, kiosztása a hiányzók körében - pedagógus-szülő bizalmi kapcsolatra építés: meggyőzés, megerősítés egy-egy területen - tanítói szerep érvényesülése - szülői tapasztalatok meghallgatása - megváltozott értékek feltérképezése a családon belül, melyek újfajta megközelítéseket kívánnak az óvónő részéről 	<p><u>VESZÉLYEK /Threats/, melyeket ki kell iktatni a hatékonyság érdekében</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - óvónői felkészületlenség - önképzés hiánya - félreérthető kommunikáció - túl kevés vagy túl sok információ - alá-főlérendeltség érzésének „közvetítése” a szülő felé - sok szakszöveg - stílusalanság - nem a mindennapok problémáit segíti az előadás→a tartalom „távol áll” a családoktól - rutinosság eluralkodása - egymás mellett elbeszélés - sértő, bántó hangnem - távolságtartó viselkedés - hosszú ideig tartó értekezlet

3. HIPOTÉZISEK FELÁLLÍTÁSA

A SWOT analízis információinak összesítése alapján felállítottam hipotéziseimet, melyek andragógiai szempontokra épülnek:

1. Az óvónő részéről a szülői értekezletek szervezésénél- tervezésénél fontos az **időpont** helyes megválasztása és az időbeni tájékoztatás, mely növeli a látogatottságot.
2. A tervezés és vezetés során a **tanítás-tanulás folyamata** egyaránt érvényesül az óvónő és a szülő részéről.
3. A megfelelő **témaválasztás** hozzájárul az ismeretek bővüléséhez, bővítéséhez.
4. A pedagógus **helyes kommunikációja**, világosan megfogalmazott mondatai, gondolatai megkönnyítik a megértést, az azonosulást.
5. A **stílus, szerep** helyes képviselete nem alá- fölérendeltséget, hanem partneri viszonyt sugároz.

Ahhoz, hogy hipotéziseimet dolgozatom végén igazolni tudjam, először a területek elméleti megközelítéseit, a felnőtt ember tanulását-tanítását befolyásoló tényezőket szükséges áttekinteni, mint a :

- külső megerősítés szerepe
- életkor és intellektuális funkciók állapota: figyelem, képzeleterő, emlékezet, gondolkodás, beszéd, problémamegoldó képesség, hozott tapasztalati és műveltségállomány, érdeklődés.

4. ELMÉLETI ALAPVETÉSEK

A felnőttkori tanulással kapcsolatban 1895-ben William James elmélete általánosan elfogadott volt. E szerint tanulni, új ismereteket befogadni és készségeket megszerezni csak 25 éves korunkig vagyunk képesek. 25 éves kor fölött csupán abból a tudásanyagból „élünk”, melyet addig felhalmoztunk.

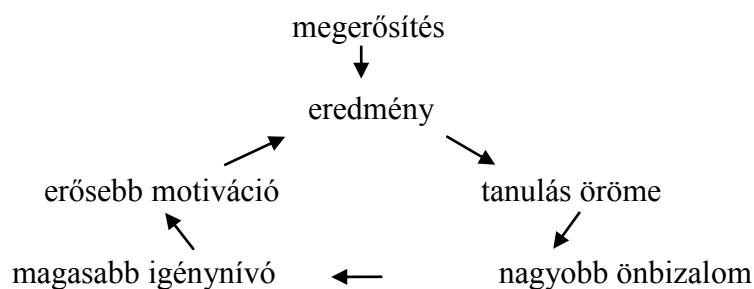
A XX. század első harmadában kezdődött pszichológiai vizsgálatok természetesen cáfolták ezt az elméletet, pontosítva a felnőttkori tanulást determináló tényezők sajátosságait.

Ma már társadalomkutatók, gazdasági és oktatási szakemberek egyaránt állítják, hogy a XXI. század a nyílt, információs társadalom és az élethosszig tartó tanulás korszaka. Ebben a világban elengedhetetlenül szükséges, hogy az ember képes legyen az őt érő információ áradatból a számára fontos, a személyes döntéseit segítő információk kiválasztására, értelmezésére, alkotó felhasználására. Ehhez elsősorban tanulásra van szükség.

„A felnőtt embert sok minden készleten tanulásra. Van, ami megkönnyíti és van, ami megnehezíti e folyamat kibontakozását.

Megkönnyíti az eredményes tanulás öngerjesztő jellege, a külső elismerés-megerősítés, mely megajándékoz a tanulás örömeivel, ami felfokozza az önbizalmat. Ez a folyamat elvezet az igénynivó emelkedéséhez és megnöveli a tanulás iránti érdeklődést; ezzel magasabb szintre jut a tanulási motiváció és végül is tovább nő az eredményesség, újabb sikert lehet elérni...szerencsés esetben ezután minden kezdődik előlről.”⁴

Eredményes tanulás ábrája:

3. számú ábra

⁴ Dr. Zrinszky László: A felnőttképzés tudománya OKKER Oktatási Iroda 1995. 32-33.o.

Megnehezíti a folyamat kibontakozását:

- „nem szívesen vesz részt a felnőtt olyan képzésben, amelynek nem látja világosan a számára értelmes célját, vagy ha ez a cél túlságosan távoli és általános, esetleg - ha vonzó is- irreálisnak, elérhetetlennek látszik
- nem kedveli a felnőtt azt a tanulást, melynek eredményességéről nem kap kellő időben és kellő módon valamiféle visszacsatolást
- megriad... ha azt tapasztalja, hogy nem kezelik felnőttként...ez a rossz értelemben vett „iskolás” stílus és módszerek ellen szól
- visszariad és lemorzsolódik, ha nem veszik figyelembe életkörülményeit, mindenekelőtt azt a tényt, hogy családi viszonyai, munkája kiszabják számára az időt
- elriasztja, ha a csoportlégkör nem kielégítő...”⁵.

A felnőtt tanulását életkora és intellektuális funkcióinak állapota is befolyásolhatja, melyekről Durkó Mátyás könyvében is olvashatunk:

- **életkorát tekintve** az első felnőttkori életszakaszban/21-25.év/nyitottabb a magasabb életértékek irányába, felfogó képessége, kitartása nagy.
A második életszakaszban lévő ember/25-40.év/az eddig tanultakat szeretné hasznosítani.
A harmadik szakasz embere/40-55.év/ visszatekint az eddig megtett útra, inkább befelé fordulóvá válik, de ez előnyös talajt teremthet a tanulás-tanítás folyamatához
- a **figyelme**, melynek terjedelme nagyobb, egyre több elemet tud megragadni; figyelme állandó, fontos jegyekre irányuló, jellegzetes
- a **képzelőereje**, mely „nagyobb mértékben irányított, alkotóbb jellegű, közelebb áll a valósághoz, mint a gyermeké”
- **emlékezete**: jóval fejlettebb, mint a fiataloké, jobban tud tananyagot tagolni és „értelmes összefüggések megkeresésével emlékezetbe vésni”
- **gondolkodásának folyamatában**: „határozottan nő a megértés szerepe, vele együtt a bíráló és kritikai érzék és a kérdezés képessége. A felnőtt mindent maga akar megismerni, újragondolni”
- a **gondolkodás és a beszéd összefüggése**: a felnőtt beszédstruktúrája fejlettebb, mint a serdülést befejező fiataloké

⁵ Dr. Zrinszky László: A felnőttképzés tudománya OKKER Oktatási Iroda 1995. 32-33.o.

- a **problémamegoldás területén:** „ha a problémaszituáció előállt, azaz sikerült a problémát a felnőtt élethelyzetével valamilyen kapcsolatba hozni, ez azonnal világosabb és egyértelműbb lesz, a megoldás irányába való beállítódás gyorsan megtörténik, a megoldás simább, lehetősége reálisabb”⁶
- **élettapasztalata-hozott tapasztalati és műveltségállománya:** segíti a használat kész tudásnak, az elmélet és a gyakorlat egységének a kialakulását, „új készségek, új képességek, jártasságok kifejlődését, sőt a társadalmi és munkatevékenységben való alkalmazásukat is.
- Az **érdeklődésnek** fontos szerepe van a tanulási kedv kialakulásában, fenntartásában és hatékonyságában. A felnőtt ember biztos abban, hogy mi érdeklí és mi nem - jobban ragaszkodik saját elképzeléséhez... de sokszor nyitottabb is az új érdeklődési irányok iránt, ha ezek egybekapcsolhatóak tapasztalataival”.⁷

A fent felsorakoztatott felnőttkori tanulás elméleti területeit szem előtt tartva a következő fejezetekben - óvodánk rövid történetének ismertetésével - helyi lehetőségeinket mutatom be a szülői értekezletek tervezésének és vezetésének területén a gyakorlatban.

⁶ Durkó Mátyás: Felnőttkori sajátosságok és a felnőtt nevelés Kossuth Könyvkiadó 1988.. 71-75.o.

⁷ Dr. Csoma Gyula: A felnőttek tanulásának pszichológiai sajátosságai- jegyzettanulmány 2.o.

5. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

1.számú fénykép

„A Szapáry utcai óvoda- korábban Ságvári úti óvoda- több évtizede fogadja a nevelőtestület gondjaira bízott gyermekeket. Óvodánk a belváros szívében, közel a Tisza-parthoz családi házakkal és belvárosi munkahelyekkel övezett környezetben helyezkedik el.

A hat csoportos, 142 férőhellyel rendelkező óvodát nagy, parkosított udvar veszi körül, amely biztosítja a gyermekek számára a természet közeli, szabadban történő mozgáslehetőséget, játékot. A hat csoportban 12 óvónő és egy pedagógiai asszisztens dolgozik. Munkájukat 6 óvodai dajka, 1 fő konyhai dolgozó és 1 fő udvaros- karbantartó segíti. Óvodánkban korábban is és most is magas színvonalú nevelő- oktató munka zajlik. Az óvónők szakképzettek, elhivatottak, többen másoddiplomával is rendelkeznek, a dajkák mindegyike megszerezte az óvodai dajka szakképesítést.

Óvodánkban a körzetes gyermekeken kívül a város minden részéből és néhány környező településről hozzák a szülők a gyermekeket. Az óvoda jó híre, a biztonságos környezet, a családias légkör, a sok színes program, a gyermekközpontú – jól felkészült nevelő testület vonzó a szülők számára; nap mint nap sokat teszünk azért, hogy ezt a bizalmat megőrizzük, a gyermekek számára pedig boldog, élményekben gazdag óvodás éveket nyújtsunk.”⁸

⁸ Szolnok Városi Óvodák - Szapáry utcai Óvoda Helyi Pedagógiai Programja 5-6. o.

A folyamatos és felfokozódott információáramlás igénye nevelőtestületünket is próbára tette az elmúlt években. A gyakorlatban tapasztalhattuk meg azt a tény, hogy nem elég a több évtizedes, megszerzett rutin, az élettapasztalat.

A szülők - mint közvetlen partnereink - igénylik naprakész tudásunkat, igénylik azt a pedagógusi modellt, akinek nyitottsága, helyes magatartása, egymás tiszteletére épülő szabad, nyílt és őszinte gondolatcsereje, szakmai tudása segíti őket legfőbb kincsük: gyermekük nevelésében.

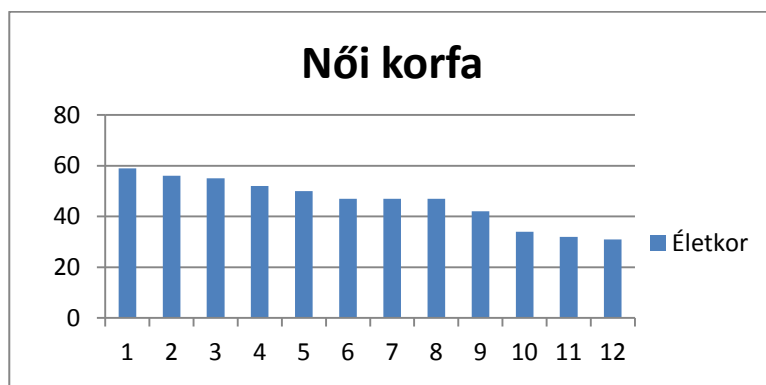
Éppen ezért kollektívánk tagjai a lehetőségekkel élve folyamatosan képzik magukat.

A lehetőségek tárháza helyi szinten is hozzáférhető:

- mindennapos szakmai tapasztalatcserékben
 - szakmai team munkában
 - óvodai és városi szintű szakmai munkaközösségekben
- } történő részvétel
- hospitálások, egymás „jó gyakorlatának” megtekintése óvodán belül és kívül
 - gyakornok kollégánót segítő mentori feladatok vállalása
 - a szülőkkel történő kapcsolattartási formák gyakorlati megvalósulásainak közös kiértékelése, a továbbfejlesztés feladatainak meghatározása
 - internetes szakmai oldalak olvasása, feldolgozása, kézre adása
 - óvodai és a városi pedagógiai könyvtárunkból szakirodalmak olvasása és feldolgozása csoportmunkában.

Valamennyi önképzési és képzési forma, a szülők egyre magasabb színvonalú szakmai elvárásai és munkánkba vetett bizalma, pozitív és néhány esetben kritikus visszacsatolása segíti, de gerjeszti is a megújulást, az élethosszig tartó tanulás megvalósulását, még akkor is, ha kollektívánk tagjai különböző életkorúak.

A következő diagram az óvodánkban dolgozó /12 fő/ pedagógusok „korfáját” mutatja be:

4. számú ábra

„D.B.Bromley /1966/ angol kutató az emberi életet öt ciklusra osztja: a méhen belüli élet, a gyermekkor, az ifjúkor, a felnőttkor és az öregkor ciklusára.”⁹

Ezeket a ciklusokat figyelembe véve kolléganőim életkoruk alapján az alábbi korszakokba sorolhatóak:

- a felnőtttség korai szakaszában /21-25.év/: 0 fő.
- felnőtttség középső szakaszában /25-40. év/: 3 fő.
- a felnőtttség késői szakaszában /40-55. év/:7 fő.
- a nyugdíjas kor előtti szakaszban /55-65. év/: 2 fő.

Ahogy D.B.Bromely-t idézi Durkó Mátyás: **a felnőtttség középső szakaszában** lévő kolléganőkre /3 fő/ – életkorukból adódóan – „az életszeretet, vitalitás, dinamikus önkifejezés és a termékeny és hasznos munka”¹⁰ jellemző.

A felnőtttség késői szakaszában lévőek /7 fő/ higgadtak, körültekintően tapasztaltak, nyugodtak és még képesek a magas szintű szellemi és fizikai munkák elvégzésére, de már észreveszik a kifáradás, a hanyatlás első jeleit.

A nyugdíjas kor előtti kolléganők /2 fő/ életszakasza még teljesítmény csúcsot hozhat, mert különösen gazdag élettapasztalattal, ismerettel, higgadtsággal és bölcsességgel rendelkeznek.

Ezeket az életkori „tulajdonságokat” kihasználva minden óvodapedagógus feladata az önfejlesztő tanulás, mert azt tapasztaljuk, hogy a családoknak egyre többféle segítségre van szükségük.

A gyermekneveléshez szinte minden család igényli a jól hasznosítható elméleti és gyakorlati segítséget, még ha kérni nem is mindig tudja.

Ebben a helyzetben szinte nélkülözhetetlen, hogy a kolléganők rendelkezzenek azokkal a korszerű ismeretekkel, segítő módszerekkel, hozzáállással, amelyek birtokában ezeket a kéréseket teljesíteni tudják.

Az ismeretek átadására, tanulásra és tanításra különböző kapcsolattartási formákat működtetünk a szülőkkel - szülőknek óvodánkban / 2.számú melléklet/, melyek közül a továbbiakban a szülői – rétegszülői értekezleteket, azok rendjét, típusait és célját mutatom be.

⁹ Durkó Mátyás: Felnőttkori sajátosságok és a felnőtt nevelés Kossuth Könyvkiadó 1988. 51.o.

¹⁰ Durkó Mátyás: Felnőttkori sajátosságok és a felnőtt nevelés Kossuth Könyvkiadó 1988. 52.o.

6. A SZÜLŐI ÉRTEKEZLETEK RENDJE, TÍPUSAI, CÉLJA A GYAKORLATBAN ÓVODÁMBAN

Óvodánk kiemelt feladatának tekinti a partnerközpontú szemlélet és attitűd kialakítását, fenntartását és fejlesztését. Elsődleges partnereink a szülők, akikkel kapcsolattartásunk egyik formáját a szülői/réteg szülői értekezleteket, azok időbeli megtervezését, tartalmi minimumát helyi dokumentumunk is rögzíti. Azt valljuk, hogy mind az időbeli, mind pedig a tartalom tervezése hozzájárul a tudatos - tervszerű pedagógusi felkészüléshez, az önfejlesztéshez és a szülők sikeres tanításának-tanulásának megvalósításához.

Az alábbiakban 2 táblázatban mutatom be az értekezletek típusait, célját és rendjét, melyek meglétével rendszerszemléletet közvetítünk partnereink felé.

Szülői értekezletek típusai és céljai óvodánkban:

3.számú táblázat

TÍPUSAI	ÁLTALÁNOS CÉLJA
 CSOPORTOS SZÜLŐI ÉRTEKEZLET /egy csoport szülői tagjai/	Az óvodát, az adott csoportot - gyermekeket és szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, problémák megbeszélése.
 RÉTEG SZÜLŐI ÉRTEKEZLET /Óvodán belül érintett szülők/	Az adott témában, területen érintett szülők tájékoztatása, vélemény kérése, konzultáció.

A következő táblázat a csoportos és réteg szülői értekezletek rendjét mutatja be 1. nevelési év hónapjaira – szeptembertől augusztusig lebontva.

Szülői, rétegszülői értekezletek rendje óvodánkban:

4.számú táblázat

Havi lebontás												
Csoport	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.
Kis-középső csoport /1/												
Középső csoport /2/												
Nagy csoport /3/												
Érdeklődő szülőknek												
Felvételt nyert gyermekek szüleinek												

Jelmagyarázat:

Csoportos szülői értekezlet korosztályonként

Réteg szülői értekezlet az adott témában érintett szülőknek

A 4. számú táblázatban szereplő április és június hónapokban megrendezésre kerülő réteg szülői értekezletek célcsoportja az óvodánk iránt érdeklődő szülők illetve a felvételt nyert családok tagjai. Ezek részvételi arányát most nem vizsgálom.

A továbbiakban a dolgozat 8. és 9. oldalán bemutatott eredményekre: a szeptember és január havi szülői értekezletek és az évenkénti réteg szülői értekezletek részvételi létszámának csökkenésére, annak lehetséges okaira fókuszálok.

Andragógiai szempontokat figyelembe véve az alábbi kérdésekre keresem a válaszokat a **tervezés- szervezés** folyamatában helyi gyakorlatunkból:

- kiknek és miért tartunk szülői értekezleteket?
- mennyire figyelünk a szülői értekezletek belső tartalmára?
- hogyan értesítjük óvodámban a szülőket az értekezletekről?
- tiszteletben tartjuk-e a szabadidejüket, elfoglaltságaikat?
- A helyszín biztosításánál megfelelő szempontokat veszünk-e figyelembe?

7. ANDRAGÓGIAI SZEMPONTOK A TERVEZÉS – SZERVEZÉS FOLYAMATÁBAN

7.1. Miért és kiknek tartunk szülői értekezletet?

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családokkal való hatékony együttműködés. E feladat megvalósításához nélkülözhetetlen óvodánk nyitottsága, a társadalmi környezet egyre jobban formálódó igényeinek figyelembe vétele. Tapasztalatunk az, hogy csak a szülőkkel, a szülői közösségekkel együtt kialakított jó színvonalú partneri kapcsolat biztosítja a hatékony nevelőmunkát. Ennek első lépése egymás megismerése. Akit megismerünk, annak világosabban megértjük a gondolkodását, viselkedését, így tiszteletben tarthatjuk azt. Második lépés a bizalomteljes légkör kialakítása. Munkánk során nem állandó kritikával és elvárásokkal nehezítjük meg egymás helyzetét, hanem olyan kapcsolatot építünk, ahol kölcsönösen tiszteljük egymást, tanulunk egymástól.

Gyakorlatom azt mutatja, hogy a szülők szívesen fogadják a pedagógusok tapasztalatainak átadását, nagyobb részük a pedagógusok segítségével nélkül csak kisebb eredményeket tudnak elérni a gyermeknevelés területén.

Megkerestük azokat a lehetőségeket, olyan együttműködést alakítottunk ki, amelyben kölcsönösen segítjük egymást és mindkét félnek lehetősége van a fejlődésre. Ennek egyik színtere a szülői/réteg szülői értekezlet, melyet a családok felnőtt tagjainak szervezünk. Általános tapasztalat, hogy többségében az édesanyák vesznek részt az értekezleteken. A családok férfi tagjai alig vagy egyáltalán nem kapcsolódnak be ebbe a tevékenységbe.

Pedig - írja Durkó Mátyás: „, a gyermek érzelmi – hangulati fejlesztése, az etikai nevelés megalapozása, a helyes viselkedés szabályai, magatartási szokásai kialakítása szempontjából semmivel sem helyettesíthető, jelentős meghatározó szerepe van a családi nevelésnek. Ennek alapfeltétele...a nevelési folyamatok szakszerű ismerete, tehát a családi nevelési kultúra, ezért a társadalomnak szerveket kell teremteni a családi életre nevelésre és a családi nevelés szakismeretei terjesztésére. Ennek funkcióját egyértelműen a felnőtt nevelésnek kell magára vállalnia, szervezeti formáit megteremtenie.”¹¹

¹¹ Durkó Mátyás: Társadalom, felnőttnevelés, önnevelés Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1998. 183.o.

Óvodánkban a szülői értekezleteket alapvető együttműködési formának tekintjük, mely tartalmában hozzájárul a szülők művelődéséhez, a felnőtt neveléshez, a tanuláshoz.

Tudjuk, hogy más érdeklődésű, más műveltségű, más értékrend szerint élő, más elveket valló emberek alkotják szülői közösségünket, de a legfontosabb dolog összeköti őket: gyermekük ugyanabba a csoportba jár.

7.2. A szülői értekezletek tartalma

A szülői/ réteg szülői értekezletekre történő pedagógusi felkészülést közös beszélgetés, megbeszélés, témaegyeztetés előzi meg. A különböző korcsoportoknak tartott értekezletek természetesen más és más területet szükséges, hogy érintsenek, de egyben mindannyian egyetértünk:

a szülői értekezletek tartalmi felépítésénél elsődleges szempont az érdeklődés felkeltése.

Dr. Csoma Gyula megfogalmazásában „az érdeklődésnek közismerten sarkalatos szerepe van a tanulási kedv kialakulásában, fenntartásában és hatékonyságában.”¹²

Ezért fontos, hogy a tervezésnél figyelembe vegyünk azt, hogy a- kötelező elemeken kívülmire érdeklő és mi nem a szülőket. Tudjuk, hogy életkorukból adódóan a felnőtt embereknek megállapodottabb a tudásvágyuk, jobban ragaszkodnak elképzeléseikhez, ugyanakkor nyitottabbak az új iránt, ha ezek összekapcsolhatóak saját tapasztalataikkal is.

Ebből kiindulva érdemes olyan témát, tartalmat összeállítani a szülői értekezletekre, ami összekapcsolható a mindennapi élethelyzettel - nevelési szituációval, amire, mint megtanulandó anyagra: szüksége van a szülőnek.

Különösen fontos a szülők felfedező tanulásának kiaknázása, mert közel áll a gyakorlatban való tanuláshoz. Ezáltal fejleszthetjük a problémák észrevételének és azonosításának a képességét, a problémaérzékenységet.

Akkor vagyunk igazán hatékonyak, ha „úgy tudjuk az egyént a lényegi kultúra elsajátítására, személyiségében való alakulására ösztönözni, hogy azt ne érezze személyiségi jogai, függetlensége megsértésének.”¹³

A szülői értekezletek tartalmi felépítésénél szempont még:

világosan megfogalmazott cél: mellyel segítjük a megértést /miért gyűltünk össze, mit szeretnénk megvalósítani?/

¹² Dr. Csoma Gyula: A felnőttek tanulásának pszichológiai sajátosságai – jegyzettanulmány 2.o.

¹³ Durkó Mátyás: Társadalom, felnőttnevelés, önnevelés Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1998. 48.o.

napirendi pontok: segítségükkel az értekezlet belső arányait tudjuk szabályozni

témamegjelölés: megkönnyíti a ráhangolódást, nem éri váratlanul a szülőket a beszélgetésbe, véleménykérésbe és véleménycserébe történő bevonás

új, használható információk beépítése: mellyel a szülők azt érezhetik, hogy ismét gyarapodott tudásuk, képességeik

annak feltérképezése, hogy a résztvevők milyen előismerettel, hozott tapasztalati és műveltségállománnyal rendelkeznek?

Ez utóbbi területen feladatunk, hogy előzetesen megismerkedjünk a szülőkkel, a családokkal /ki milyen életkorú, mivel foglalkozik, mi a hobbija, milyen nevelési elveket vall? /, mert az esetleges hibás ismeretek nem tudnak kapcsolódni a gyakorlathoz, a szülők nem tudnak azonosulni a helyzetekkel, nem lesz sikerélményük, ami később érdektelenséget is okozhat. Tervezőmunkánk során szükséges azokat a módokat, területeket megtalálni, melyekkel a lehetséges élettapasztalatokból indulunk ki és ezekből jutunk el az új ismeretekhez.

7.3. Az értesítés módja, ideje: a felnőtt ember szabadidejének aránya

A szülői/réteg szülői értekezletekre történő felkészülés során közös döntéssel meghatározzuk az értekezletek időpontjait és azt a folyamatot, mely során a szülőket értesítjük a találkozóról. Számunkra is fontos szempont, hogy azok a szülők, akiknek több gyermeke is jár az óvodába ne ugyanarra az időpontra legyenek meginvitálva. Ez a helyzet ugyanis konfliktusra adhat okot.

A szülői értekezleteken történő megjelenést gátolhatja a szülők sokirányú lekötöttsége is.

Az aktív részvétel biztosításához arra van szükség, hogy a teljes munkán kívüli időszakot a szülők átstrukturálják. Ez azonban nehéz feladat, mert a mai élethelyzetben sokan nem engedhetik meg maguknak, hogy elszakadjanak az esetleges második munkahelytől, mely további jövedelemforrás lehet.

Akadályt jelenthet az értéktudat, értékrend kérdése /szükségem van az információra?/, mely megerősítheti vagy meggátolja az aktív részvételt.

Felmerül a fáradtság helyzete is; ez az erő befolyásolhatja a szülőt a szülői értekezleteken történő aktív megjelenésben.

Minden érintettnek önmagának szükséges eldönteni: rendelkezik-e azokkal az életszervezési képességekkel, melyek a helyzetek megoldását segítik. A befolyásoló tényezőket figyelembe véve az értekezletek esedékes időpontját minden csoport pedagógusa a találkozó előtt 10 nappal közzéteszi. /Azt tapasztaltuk, hogy ez az időmennyiség elegendő az életszervezésre/

A közzététel a kedvesebb szóbeli meghíváson túl a csoportok faliújságain is nyomon követhető, a várható tartalmat, időpontot és helyszínt is rögzíti.

7.4. A helyszín megválasztása

6 csoportos óvodánk nem rendelkezik aulával, nagyobb előtérrel, tornaszobával, ezért a szülői értekezleteket minden csoport a saját csoportszobájában bonyolítja le. Ez a helyszínekiválasztás, szervezés meggyőzőbbnek és családiasabbnak bizonyult.

A szülők fogadásához a csoportszobát előkészítjük: a székeket körbehelyezzük, az asztalokra vizet teszünk. Amennyiben azt szeretnénk, hogy a résztvevők aktívan figyeljenek, nagyon sokat segít, ha esztétikus, tiszta, tágas helyet választunk, ahol a világítás megfelelő.

A csoportszoba ne legyen túl hideg vagy meleg. Legyen jó a terem akusztikája, hallható legyen, amit mondunk. Jól látható helyre üljön az „előadó”, a képi segédeszközök vagy az IKT /infokommunikációs technológia pl.: projektor, laptop, kivetítő vászon... / eszközeinek elhelyezésekor ügyeljünk a balesetmentességre.

Kellemes benyomást kelthetnek csoportszobában a gyermekek által készített rajzok, alkotások, melyeket a várakozó szülők megtekinthetnek, esetleg közös témát adhatnak a kevésbé ismerősöknek.

Megsegíthetjük a szülőket a kikészített papírral és íróeszközzel, melyet az értekezlet alatt használhatnak.

Figyelnünk kell arra is, hogy a közelben mellékhelyiség is legyen.

A tervezést – szervezést befolyásoló andragógiai szempontok után a következőkben a szülői értekezletek **levezetésének** andragógiai szempontjait tanulmányozom.

Szót ejtek a pedagógus önévelésének fontosságáról, a pedagógus szerepről, attitűdről és stílusról, a kommunikációról, az időkeretről és a rejtett tantervről, mely tényezők kedvezően vagy kedvezőtlenül, de szintén befolyásolhatják a látogatottságot.

8. ANDRAGÓGIAI SZEMPONTOK A LEVEZETÉS FOLYAMATÁBAN

8.1. Az óvodapedagógus, mint felnőtt tanító – oktató /önnevelés, szerep, attitűd, stílus/

„Tanítás közben az ember maga is tanul.” /Seneca/

Néhányan azt gondolják, hogy az élettapasztalat bőven elegendő a boldoguláshoz, felesleges azt tanulással kiegészíteni. Gyakorlati tapasztalataink viszont azt mutatják, hogy képzésünk, **önnevelésünk** nem fejeződhet be a felnővekvés időszakában, hanem - változó formákban- a születésünktől a halálunkig kell tartania. Tanulásunkat az állandóan megújuló életfeladataink gerjesztik, melyek teljesítése magában rejti a személyiség fejlődésének lehetőségét. Pedagógusaink körében a tudás továbbfejlesztésének, pótlásának igényét a presztízs vagy tekintély motívumok megjelenése, az élet kihívásainak való megfelelés is generálhatja, mindenki energiákat mozgósíthat.

„Mindez feladattá teszi az én azonosság folytonos újra megszerzését, a versenyfutást a szükséges tájékozódásért a szükséges és haszontalan információk túlaradásának viszonyai között.”¹⁴ A közösen összeállított tematika, kisebb szakmai előadás, a szülők érdeklődése, kérdései, esetleges tapasztalatlansága feladattá formálja, hogy a szülői/rétegszülői értekezletek előtt - témától függetlenül - szükséges az előzetes tájékozódás, a szakmai felkészülés. Ehhez óvodánkban a kolléganők rendelkezésére „mini” könyvtárunk szakirodalmi, fejlesztő pedagógusaink speciális szaktudása, a társ kolléganőkkel és vezetővel történő konzultációs lehetőségek, az internetes hozzáférés és nem utolsósorban a saját tapasztalati állomány nyújtják a segítséget.

Ahhoz, hogy az érintett szülők elfogadják és magukévá tegyék, mintegy megtanulják a szülői/réteg szülői értekezleteken a pedagógustól hallottakat nekünk nevelőknek kell nagyobb arányú vezető, segítő aktivitást kifejtenünk. Ehhez belső értékteremtő képességünk fejlesztésére is szükségünk van. Durkó Mátyás gondolataival egyetértve: „Akkor tudjuk kialakított értékeinket képviselni, ha... szakmai tudásunk, ügyességünk kiegészül magas intellektuális, megértő és alkotó képességekkel, szolid interperszonális

¹⁴ Dr Zrinszky László: A felnőttképzés tudománya OKKER Oktatási Iroda 1995. 137.o.

magatartási kultúrával, határozott-kiművelt egyéni tehetséggel, sokrétű érdeklődéssel és mindennek felett fejlett céltudatos s hatékony önalakító, önnivelő, önképző és önnemesítő képességekkel és készségekkel.”¹⁵

A szülői/rétegszülői értekezletekre történő felkészüléshez, feladataink megfelelő ellátásához kompetenciáin, képességeink fejlesztésére is gondolnunk kell:

- képesség a munkafolyamatok megismerésére, tervezésére és kivitelezésére
- tájékozottság arról, hogy a szülőkből mi játszódik le
- képesség arra, hogy a résztvevőkben megerősítsük: jól végzik „dolgukat”
- képesség az együttélés, együtt tanulás, egymással való vitatkozás elsajátítására.

Különösen fontos a nyitottság és a kreativitás, mivel a szülők is kifejlett individuumok, akiknek a tanulását-tanítását csak sajátjuként lehet elősegíteni. Azt is szükséges tudnunk, hogy a szülők „motivációs szintje csak akkor tartható fenn, illetve növelhető, ha minden... alkalommal találunk kielégítő mennyiségben és minőségben új információkat, ha újra meg újra érezhetik, hogy valamit gyarapodtak tudásban, képességben.”¹⁶

Az információk átadásához, a felnőtt tanításhoz-oktatáshoz *szerepeket* kell megtanulnunk, „eljátszanunk”, melyek a szocializálódás folyamatát segítik.

Mindannyian szerepet-szerepeket játszunk. Vannak olyan szerepek, amelyeket nem szeretünk, másokat viszont igen. A közös bennük az, hogy el kell játszani. Pedagógusi munkánk során mi is sokféle *szerepbe* bújnunk bele: pl.: anya, pszichológus, orvos, ápoló, kézműves, természettudós..... a tanítás szemszögéből vizsgálva pedig andragógus /felnőttképző/ szerepébe is. Ezeket a szerepeket interperszonális kapcsolataink táplálják, személyes hatásokból jönnek létre.

„Eljátszásuk” során érzelmeket váltanak ki, gondolatokat termelnek és légkört teremtenek, ugyanakkor:

MOTIVÁLNAK: → fékeznek, dacot váltanak ki /-/
→ lendületet adnak /+/.

Ennek tudatában a szülői/réteg szülői értekezletek levezetésénél mérlegelnünk szükséges az adott „szerep” felvételét és megvalósítását.

Tudjuk, hogy a nevelési – önnivelési folyamat megvalósításának alapfeltétele a nevelői viszony kiépülése a felnőttek között. Ennek a viszonynak a kialakítását, tanító feladatunk

¹⁵ Durkó Mátyás: Társadalom, felnőttnevelés, önnivelés Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1998. 176.o.

¹⁶ Dr Zrinszky László: A felnőttképzés tudománya OKKER Oktatási Iroda 1995. 164.o.

megvalósítását befolyásolhatja **attitűdünk-beállítódásunk**, mely lehet meleg-engedékeny, meleg- korlátozó, hideg- engedékeny és hideg- korlátozó; Bármelyik beállítódással rendelkezünk azt tudatosan kell irányítanunk, egész valónkkal szükséges viszonyulnunk a másik félhez, mert nem tudhatjuk, hogy miben és hogyan lehetünk a szolgálatára.

A Kurt Lewin által meghatározott **nevelői stílusok**:

- autoriter/parancsoló
- „lessé fer” és
- demokratikus-együtműködő közül mindennapi munkánkra, így az értekezletek vezetésére is a demokratikus – együtműködő stílus kell, hogy legyen a jellemző, mely erősíti a szülőkből a partnerséget és az értekezletek hatékonyságát is befolyásolhatják.

Az egészséges felnőtt egyaránt tud mellérendeltségben és alárendeltségben, vezetőként és beosztottként élni; arra is képes, hogy a tekintélyt elismerje. A tekintély nem jelent sem alá- sem mellérendelt szerepet, inkább arról szól, hogy a pedagógus kölcsönösen tiszteli a szülőt, mert tudja, hogy az élet más területein elismerésre méltó hozzáértést képviselhet, de a nevelőnek is elismerést, tekintélyt ad, ha tanúsítani tudja szakértelmét és jó az emberi kapcsolatteremtő képessége.

Ez utóbbi megvalósítását leghatásosabban kommunikációnkkal érhetjük el. A következő részfejezetben a hatékony megvalósítás feltételeire, fontosságára térek ki, mely szintén befolyásolhatja a szülők részvételét a szülői/ réteg szülői értekezleteken.

8.2. Kommunikáció, de hogyan? /verbális és nonverbális eszközök/

„Az a szó férközik legjobban a hallgatóság szívéhez, melyet a szónok, a nevelő élete is ajánl.” /Nagy Szent Gergely/

A kommunikáció segítségével építjük és alakítjuk kapcsolatainkat, amely építés és alakítás minőségétől erősen függ személyiségünk fejlődése, szakmai sikerességünk. Különösen érvényes ez a pedagógus szakmában, ahol a szemtől szembeni kommunikatív helyzetek mindennaposak, a találkozások sokszínűek.

A szülői/réteg szülői értekezleteinken többnyire az általunk vagy a meghívott előadó előadása dominál, de természetesen minden alkalommal lehetőséget biztosítunk a beszélgetésre, a szülők kérdéseinek a megválaszolására. Az előadásunk során törekedünk a

szülőkkel folytatott párbeszéd kialakítására - mely oldja mindkét félben a természetes feszültséget, az esetleges gátlást – de ez nem könnyű feladat, mert többnyire arra koncentrálunk, amit szeretnénk elmondani.

Azonban hatásos kommunikációkkal, verbalitásunkkal már fél sikert érhetünk el, melynek irányelveit William D. Hitt nyomán a következőkben lehet összefoglalni:

- beszédünket mindig a hallgatósághoz kell igazítani
- pontosan tudni kell az előadás célját, miért került rá sor, mit szeretnénk a szülők tudomására hozni
- szükséges meghatározni az előadás központi gondolatát, mert így mondanivalónkból nem marad ki semmi és logikus felépítésű, jól szerkesztett lesz
- célszerű összegyűjteni saját tapasztalatainkat, mert ettől életszerűbb, érdekesebb lesz az előadás → hozott tapasztalati állomány
- az előadás során használható a vázlat, de felolvasása nem javasolt, mert nem tudunk tekintetet tartani, amely segítheti azt az érzést a szülőben kialakítani, hogy mondanivalónk közvetlenül neki szól
- a tekintet tartásunkkal visszajelzést is kaphatunk
- mutassuk ki érzéseinket, miszerint bennünket is érdekel a téma
- fontos, hogy a stílusunk ne legyen kioktató, elvárásokat közvetítő, mert a szülők kedvét hosszú időre elvehetjük.¹⁷

Értekezleteinken a verbális eszközök mellett elengedhetetlen a nonverbális /nem nyelvi/ eszközök használata mint a testbeszéd és a kinézet. Bár sok mindent csak a nyelv segítségével tudunk elmondani, más csatornákon keresztül is folyamatosan kommunikálunk egymással. A beszédünket alapvetően akaratunk irányítja; mi határozzuk meg, hogy mikor szólalunk meg és mit mondunk. A nem nyelvi jelzéseink ezzel szemben akaratunktól jórészt függetlenül folyamatosan áramlanak és nehéz tudatosan befolyásolni őket.

A metakommunikáció ismert csatornái:

1. **testbeszédünk:** amelyekkel elsősorban a hangulatunkat, a beszédpartnerekhez és a beszéd témához való hozzáállásunkat valamint érzelmeinket fejezzük ki:
 - a térközszabályozás → a partneri viszony jellegéről adhat információt

¹⁷Közvetett hivatkozás: William D. Hitt: A mestervezető/Vezérfonal a cselekvéshez OMIKK,1990. 141-143. o.

/szülő-óvónó kapcsolata/

- a testtartásunk → mellyel alá- és fölérendeltségi viszonyt is kifejezhetünk
 - gesztusaink/ a fej, a kezek és a karok mozgása/ → a közleményünknek érdemes alárendelni használatukat
 - a tekintetünk irányítása → a kommunikációs folyamatot leginkább ez szabályozza
 - a hangszínünk, a hang-magasságunk, a hangerőnk, a beszédünk tempója → amelyekkel elsősorban a hangulatunkat, a beszédpartnerekhez és a beszéd témához való hozzáállásunkat és érzelmeinket fejezzük ki.
2. **kinézetünk:** a ruha- és a hajviseletünk azt nyilváníttja ki, hogy mely csoporthoz tartozónak érezzük magunkat → hitelességünk megköveteli, hogy pedagógushoz méltó legyen megjelenésünk és viselkedésünk.

8.3. A szülői értekezletek időkerete, a felnőtt ember figyelme

A szülői értekezleteken történő aktív részvételt, az értekező hatékonyaságát az időkeret meg- vagy be nem tartása is befolyásolhatja, hiszen mindannyian megtapasztaljuk, hogy az idő az, aminek a leginkább szűkében vagyunk.

Értekezleteinket délutáni időpontban tartjuk, ezért törekszünk arra, hogy az értekezletek ne legyenek túl hosszúak, mert a szülők többsége munkából érkezik hozzánk.

Olyan tematikát igyekszünk összeállítani, hogy a szülőnek „megérje” részt venni ezeken a találkozásokon, felismerje: „jó, hogy időt szakítottam rá!”, mert – mint minden felnőtt ember- szeretné ésszerűen kihasználni szabadidejét, hiszen csak azt értékeli, amely valóban többet ad a számára, mint amit magától is elért volna.

Az értekezletek vezetése során szükséges a kellő időtartás, melyhez az alábbi elveket hívhatjuk segítségül:

- mennyiség elve: csak annyit mondjunk, amennyit szükséges, a túl kevés és túl sok beszéd is megakaszthatja az értekező menetét
- relevancia elve: a beszédben a megjegyzéseinket az éppen elhangzott témához fűzzük, olyasmint mondunk, ami kapcsolódik a korábban elhangzottakhoz és azt továbbviszi

- világos fogalmazás elve: elvárjuk egymástól, hogy világosan és érthetően fogalmazzunk. Ez gazdaságossá is teszi a beszélgetést, mert nem alkalmazunk hosszas körülírást és nem szükséges a folyamatos visszakerdezés, hogy tisztázzuk: miről is beszél a másik.

A megfelelő időtartás segítheti figyelemkoncentrációnkat is, mely nemcsak tőlünk, hanem a figyelem tárgyától is függ. Minden megerőltetés nélkül, sőt sokszor akaratunk ellenére is figyelünk arra, ami érdekes, és csak nehezen tudjuk figyelemmel követni azt, ami unalmas. Nem tudunk tartósan és mélyen figyelni arra sem, ami távol áll érdeklődési körünkől vagy aminek a megértéséhez még nincsen elég előismeretünk, alapozó élményünk. Ez a szülőkre is érvényes, éppen ezért ebben a helyzetben támaszkodnunk kell azokra a helyzetekre, mondanivalókra, amelyek önkéntelen figyelmet-felfigyelést váltanak ki, amelyek váratlanok, szokatlanok, meglepőek és érdekesek. Már csak azért is, mert a felnőtt ember figyelmét 30-40 percig képes egy dologra összpontosítani, ezután elkalandozik.

8.4. Tanulás a szülői értekezleten? – a „rejtett tanterv”

„A rejtett tanterv /idegen szakszóval *hidden curriculum*/ azon élmények, tapasztalatok, viselkedésmódok, ismeretek összessége, egyszóval az a tudás, amit az adott nevelő intézmény nem oktat „tantervszerűen és tantárgyi formában”; viszont fontos részét képezi az elsajátítandó ismereteknek.”¹⁸

Ide tartozhatnak az illemre, „jó modorra”, a közösségben való viselkedésre vonatkozó ismeretek, az intézményi normák megtanulása, az intézmény „*szociális terében*” való eligazodás megtanulása: ez az eligazodás olyan ismereteket, viselkedésformákat jelent, amely lehetővé teszi az óvoda dolgozóival, a szülőtársakkal, a gyermekekkel való együtt létezését, munkát, kommunikációt.

Óvodánkban más a „rejtett tanterv” tartalma - megnevezése, mint az iskolában, de létezik, mert a gyermekeket - szülőket - magunkat - egymást mi is tanítjuk, formáljuk, láthatatlanul alakítjuk. Mindannyian működtetjük interperszonális kapcsolatainkat: kommunikációkkal ismereteket és érzelmi reakciókat, viselkedési formákat közvetítünk.

¹⁸ hu.wikipedia.org/wiki/Rejtett_tanterv 2012. április 07. 21.05 h

A következő táblázat azt szemlélteti, hogy kommunikációnk milyen sokirányú lehet.

A kommunikáció irányulásai a következők lehetnek:

5.számú táblázat

Ki? 	Gyermek	Szülő	Pedagógus	Dajka
Kivel? 	Gyermek	Gyermek	Gyermek	Gyermek
	Szülő	Szülő	Szülő	Szülő
	Pedagógus	Pedagógus	Pedagógus	Pedagógus
	Dajka	Dajka	Dajka	Dajka

A családokban végbement funkcionális változások miatt egyre gyakrabban szükséges a családi nevelésben felmerülő hiányosságok pótlása. Ezért az óvónő feladata nemcsak a szülők véleményének meghallgatása, hanem a felnőtt ember „láthatatlan tanítása” is. A szülői/rétegszülői értekezleteken **rejtett szubjektív tanterv, tanítás** lehet az óvónői megnyilatkozás, verbális, nonverbális, mimikai elemek, nyelvi kódok helyes használata, udvariassági elemek betartása; **objektívek** lehetnek az értekeztet helyszínének elrendezése, milyen a világítás, kényelmesek-e a székek, kismamáknak megfelelő elhelyezkedési lehetőség biztosítása, víz kihelyezése stb. A felsoroltaknak sajnos sok esetben csak a következményeit tapasztaljuk. Ezért a rejtett tantervet tegyük nyílttá, próbáljuk meg befolyásolni, tudatosan irányítani, legyünk mintaadók. Ehhez szükséges a szuggesztív erő, a megfelelő közlő képesség és alapvető elvárás: a humanizmus, a problémaérzékenység és fogékonyság, a gyermekek – felnőttek iránti szeretet és megértés, a tudás és az értékek közvetítése.

A következő fejezetben a „rejtett tanterv” mellett az eddig felsorakoztatott területeket összesítem kérdőív formájában, mely eszköz segítségével a szülők és a pedagógusok véleményét kértem ki a szülői értekezletekről. Kérdéseimmel andragógiai területeket is érintek, melyeket az érintettek csak a kitöltéskor ismerhettek meg, előzetes információt nem kaptak – a spontaneitás, őszinteség megtartása érdekében.

9. HELYI SZINTŰ VIZSGÁLAT – KÉRDŐÍVES MEGKÉRDEZÉS, EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA, ÖSSZEVETÉSE A HIPOTÉZISEKKEL

A kutatás szakaszában a kvantitatív módszerek közül az írásbeli kikérdezést választottam, egyéni kérdőíves felméréssel gyűjtöttem adatokat. Azért döntöttem emellett, mert vizsgálatom céljának eléréséhez sok adatra volt szükségem viszonylag rövid idő alatt, másrészt őszintébb válaszokat reméltem a névtelenség megtartásával.

A kérdések feldolgozásához a feldolgozó módszerek közül a statisztika módszerét alkalmaztam.

A kérdőív első változatának elkészítésében segítségemre volt a Dr. Füle Sándor kiadványában¹⁹ található kérdőív csoport. Átvétele és átstrukturálása előtt több, a szakirodalomban hozzáférhető pedagógiai kutatásra használt kérdőívet tanulmányoztam, de a témához ez a kérdőív - sor állt a legközelebb. A kérdéssorok olyan területeket érintenek, amelyekkel a szülők és a pedagógusok a mindennapi életben találkoznak; kiegészítve az andragógiai kapcsolatot alátámasztó területekkel.

A kérdések összeállítása után próbamérést végeztem az értelmezhetőség, megbízhatóság érdekében, hogy sikerüljön elkerülni a mérőeszköz hibáiból fakadó tényezők negatív hatását. A kérdések egyértelműségének ellenőrzésére, s a kitöltéshez szükséges idő megállapításához 2 óvónőt illetve szülőt kértem meg más-más társóvodából. Véleményük alapján minimális változtatást végeztem, mely a sorrendiséget módosította. A szülői kérdőíveket /3. számú melléklet/ azok a szülők kapták kézhez, akik jelen voltak az adott szülői értekezleten. A pedagógus kérdőíveket / 4. számú melléklet/ óvodámban valamennyi kolléganőm kitöltötte. Az anonimitás érdekében nevet nem kértem a kérdőívekre.

A szerkezeti felépítés egyik fő szempontja a fokozatosság elve volt, a másik az arányok megfelelő megtartása. A két kérdőív /szülő, pedagógus/ belső arányai minimálisan tértek el egymástól, az arányok a kutatás céljaival és helyzetből adódó eltérésekkel függtek össze.

A szülői kérdőív kérdéssora 10, a pedagógusoké 9 kérdésből állt. Formailag mind a kettő kérdőív 4 nyílt kérdést²⁰ tartalmazott, melyek az önálló nézet, vélemény közlését célozták;

¹⁹ Dr. Füle Sándor: A szülői értekezletekről – Budapest, 1993. 120. o .

²⁰ Nyitott kérdések esetében nincsenek megadva válaszlehetőségek, nem kell ikszelni, sem karikázni, sem pedig aláhúzni szavakat, betűket, számokat vagy egyéb karaktereket. A megkérdezetteknek saját szavaival kell megválaszolni a kérdéseket. Ezen válaszokból kaphatják meg a kutatók a legtöbb és legfontosabb információkat az egyes témakörökben. /mediapedia.hu/ nyitott-kerdes 2012.április 14. 20:37 h

a többi kérdés igen – nem, zárt²¹ válaszadásra adott lehetőséget a kitöltőknek.

A kitöltés körülményeit igyekeztem úgy alakítani, hogy mind a szülők, mind a pedagógusok nyugodt és őszinte válaszadása megvalósulhasson. Minden érintett otthonába vihette a kérdőívet, melyet 3 nap után óvodámban az erre a célra kihelyezett zárt „OVI-LÁDA”-ba helyezhetett el.

A szülők részére kiosztott 90 db kérdőívből 71 db érkezett vissza, mely 100% -ból 78%-ot jelent.

A kiadott és visszaérkezett kérdőívek táblázatos kimutatása a következő:

6. számú táblázat

CSOPORTOK SZÁMOZÁSA	KIADOTT / 100 %	VISSZAÉRKEZETT %- BAN
1. csoport	14 db	9 db / 64 %
2. csoport	14 db	10 db / 71 %
3. csoport	20 db	15 db / 75 %
4. csoport	14 db	11 db / 78 %
5. csoport	15 db	13 db / 86 %
6. csoport	13 db	13 db / 100 %
ÖSSZESEN	90 db →	71 db → 78 %

Bár az óvodai szintű sikerkritériumnak - mely minimum 70% -os megvalósulást jelent /lásd: dolgozat 7. oldal / - 5 csoport eleget tudott tenni, a kiosztott kérdőívek magasabb visszaérkezési arányát a gyermekek nagy létszámú betegsége megghiúsította. /E tényről függetlenül a kérdőívek értékelhetőek voltak./

A pedagógusok részére kiosztott 12 db kérdőívből 11 db érkezett vissza, mely 100%-ból 91%-ot jelent.

A kérdőívekben megjelenő kérdéseket - hipotéziseimhez igazodva – csoportosítottam, majd értékeltem:

²¹ A zárt kérdések esetében a megkérdezett nem saját szavaival válaszolja meg a feltett kérdést, hanem az előre megadott válaszlehetőségek segítségével fejt ki véleményét vagy választja ki az esetében megfelelő válaszlehetőséget. /mediapedia.hu/ nyitott-kerdes 2012.április 14. 20:39 h

1.hipotézis: Időpont helyes megválasztása, időbeni tájékoztatás fontossága

szülői kérdőív: 1., 3. és 4. kérdés

pedagógus kérdőív: 1. és 2. kérdés

2.hipotézis: Tanítás, tanulás folyamata:

szülői kérdőív: 6.,7., és 8. kérdés

pedagógus kérdőív: 4. és 7. kérdés

3.hipotézis:Témaválasztás, ismeretek bővülése, bővítése:

szülői kérdőív: 8. kérdés

pedagógus kérdőív: 5. és 6. kérdés

4.hipotézis: Helyes kommunikáció:

szülői kérdőív: 9. kérdés

pedagógus kérdőív: 8. kérdés

5.hipotézis: Stílus, szerep:

szülői kérdőív: 5. kérdés

pedagógus: 3. kérdés.

A szülők és pedagógusok kérdőívének számszerű válaszarányait az 5.,6.,7., és 8. számú melléklet tartalmazza, melyek összesítése után szövegesen is értékelni tudtam az eredményeket.

A szülői kérdőívek szöveges értékelése:

1.hipotézishez kapcsolható kérdések válaszai: A megkérdezett szülők 88 %-a az időbeni tájékoztatásnak köszönhetően mindig megjelenik az értekezleteken. Az értekezletek időpontjáról, helyéről és témájáról - a kérdőívben felsorolt lehetőségek közül - a faliújságon és szóban történő előzetes tájékoztatást jelölte meg a szülők többsége. / 95% és 88% /

2. hipotézishez kapcsolható kérdések válaszai: A szülők 69%-a a szülői értekezleten elmondta a véleményét, 30% jelezte, hogy volt lehetősége, de nem élt vele, pedig az egymástól tanulás - tanítás folyamata ebben a formában is „életre kelhet”.

Az óvoda, a csoport életével kapcsolatos tájékoztatást, beszámolót az óvónők kommunikáltak. Megfelelőségét /munkák, tervek →célok/ a szülők 100% -ra értékelték.

3.hipotézishez kapcsolható kérdés válaszai: A 8. kérdésre 71%-ban jelezték a szülők, hogy megvitattak nevelési problémákat, helyzeteket, tapasztalatokat cseréltek, melyek a „szülői teendőket” is megsegítik; tanítanak, megerősíthetnek vagy átgondolást igényelhetnek. 5 fő /0,07%/ jelezte ennek hiányát és 3 fő / 0,04 %/ írásban rögzítette igényét ennek kivitelezésére.

4. hipotézishez kapcsolható kérdés válaszai: a szülők 100%-a közérthetőnek ítélte meg a kapott és feldolgozott információkat, pedagógiai témájú ismeretet.

5. hipotézishez kapcsolható kérdés válaszai: erre a kérdésre több választ is megjelölhettek a szülők. Többségében a közvetlen /46 fő/, kellemes /42 fő/, nyugodt hangulatot /37 fő/, óvónői attitűdöt erősítették meg. Alá-fölérendeltség érzése 2 főnek volt ugyanazon csoportban, 5 fő pedig feszült- változó hangulatot jelzett. Ez utóbbi érzéseknek több oka is lehet.pl.: óvónő kioktató \longleftrightarrow túl közvetlen stílusa, családi problémák, hosszú értekezlet, otthon várakozó beteg gyermek.....stb., de mindenképpen figyelmet érdemel.

A nyitott kérdésre / 10. kérdés/ több válasz is érkezett:

- „Mindennel meg vagyok elégedve!”
- „Teljes körű tájékoztatást kapok mindenről.”
- „Elégedett vagyok, mert értettem az óvónő minden szavát! Nekem ez fontos, hogy otthon is meg tudjam a férjemmel beszélni.”
- „Megfelelően vagyunk mindenről tájékoztatva.”
- „Szülőtársaim közül mindenki mondja el a véleményét, ne csak egy-két szülő!”
- „Szívesen vennék egy-két szakkönyvi ajánlást.”
- „Szülők ösztönzése a tapasztalatszerésre!”
- „Többen is lehetnének, mert az óvónők sok mindenről beszélnek!”
- „Szeretném, ha írásban tájékoztatnának az óvónők az elhangzottakról, mert nem tudtam jelen lenni az előző értekezleten sem.”

A pedagógus kérdőívek szöveges értékelése:

1.hipotézishez kapcsolható kérdések válaszai: a megfelelő időpontról, a helyszínről és az értekezlet témájáról a pedagógusok 100%-ban a faliújságot jelölték meg, mint elsődleges értesítési formát, 36%-ban szóban is felhívják a szülők figyelmét az időpontra, amely a szülők részére a tervezhetőséget, a szabadidő átstrukturálást segíti.

2.hipotézishez kapcsolható kérdések válaszai: a tanítás-tanulás folyamatát vizsgáló kérdésre 100 illetve 90%-os válasz született: a szervezés- tervezés- felkészülésben, mely a tanítás, tanulás folyamatát segítheti egy-egy főnek akadtak problémái.

3.hipotézishez kapcsolható kérdések válaszai: pedagógiai kérdéseket vagy nevelési problémákat megbeszélő helyzeteket, melyek az ismeretek bővítéséhez, bővüléséhez is

hozzájárulnak 10 fő vitatott meg /90% / a szülői értekezleten, 1 fő /10%/ pedig azt jelezte, hogy szerinte ilyenre nem került sor. /?/

4. hipotézishez kapcsolható kérdés válaszai: a megértést szolgáló kommunikációját, közérhetőséget minden óvónő sikeresnek ítélte meg / 100%/ .

5. hipotézishez kapcsolható kérdés válaszai: a stílus és szerep helyes képviselését vizsgáló kérdésre több választ is adtak a kitöltők, legtöbbször a kellemes, nyugodt, közvetlen hangot és hangulatot jelölték meg, mely alakítja, „rejtett tanterv”-ként is működött a szülőkkel a kapcsolatot, alá-fölrendeltség érzése senkinek nem volt.

A nyitott kérdésre / 9. kérdés / szintén több válasz is érkezett:

- „Több kétirányú kommunikációt szeretnék/szülő-óvónő/, mert legtöbbször csak mi beszélünk” → 1 fő
- „Nagyon jó a közösen kialakított tematika, tanulók általa.” → 1 fő
- „A szakmai anyagot szükséges „lefordítani” a szülők részére.” → 1 fő
- „A rövid, tömör információknak jobban örülnek a szülők.” → 1 fő
- „Még nem rendelkezem sok tapasztalattal, ezért szeretnék látogatást tenni mások szülői értekezletén.” → 1 fő
- „A szakirodalom ajánlást szívesen venném a kolléganómtól, vezetőmtől.” → 1 fő.

Az eredmények összevetése a hipotézisekkel:

Dolgozatom első részében 5 hipotézist állítottam fel, melyek igazolására vagy cáfolására többféle vizsgálatot és mérést végeztem: látogatottság mérés a szülői és réteg szülői értekezleteken, SWOT analízis a pedagógusok körében, a szülők és a pedagógusok kérdőíves megkérdezése.

Az eredmények tükrében megállapíthatom, hogy:

- a szülői értekezletekre invitáló időbeli és többféle előzetes tájékoztatás /faliújság, szóbeli megszólítás/ megnöveli ugyan a látogatottságot, de szükséges a távollévő szülők értesítése is. Az értesítés időbeni elküldése a távolmaradó szülők időszervezeti átstrukturálását is segíti, mely jelenlétüket megerősítheti. Az értekezleteken készült emlékeztető sokszorosítása és kiosztása a távolmaradó szülők részére erősíti a partneri kapcsolatot, hiszen a szülő a „fontos vagyok !” érzését élheti meg.

- a tervezés tanulási folyamata: óvónői szakmai felkészülés → az előzetes tájékozódás, hozzáolvasás, szakirodalom bemutatása a kollégáknak, ismeretközlő anyag összeállítása, a horizontális tanulás hozzájárul a kollégánők ismeretbővüléséhez
- a vezetés tanulási folyamata: a kollégánők és a szülők felé történő tájékoztatással, az ebből fakadó felfedezéssel: „én már ezt hallottam!” felkelthetjük az érdeklődést, a tanulás folyamatát elindíthatjuk
- a tervezés és vezetés során nemcsak az óvónők által közösen és tudatosan felépített tematika, tartalom a meghatározó, az értekezleteken figyelemfelkeltő, hanem az óvónő felkészültsége: „hozott tapasztalati állománya”, szakirodalom közreadása is hozzájárul a szülők tanításához.. A kérdőívek válaszaiból kiderül, hogy a szülőknek és az óvónőknek is van igényük a tapasztalatcserére, az egymástól tanulásra, az új információra.
- a megfelelő témaválasztás valóban hozzájárul az ismeretek bővüléséhez, az ismeretek bővítéséhez, fokozhatjuk az elégedettséget: „Ismét tanultam valamit!”-érzést válthatunk ki
- fontos, hogy „tanításunk”, kommunikációnk ne szakszavakkal, kifejezésekkel bővelkedő legyen, mert ez a szülőknél kisebbértékűséget okozhat és a következő alkalommal lehet, hogy el sem jönnek az értekezletre. A szülőknek megfelelő, érthető szóhasználattal nem csorbul pedagógiai tekintélyünk, inkább a segítő partnert fogják bennünk látni. Emellett mintaértékű kommunikációnkkal értékeket is közvetítünk és segítjük az azonosulást.
- A szülői válaszokból kiderül, hogy mennyire elengedhetetlen az óvónő részéről a megfelelő stílus és szerep megtalálása, képviselése, a partneri viszony hiteles kialakítása, mert ellenkező esetben a szülők elfordulhatnak a pedagógustól, nem tekintik „tanítónak”, nem fognak sem segítséget kérni, sem gyermekük nevelését rábízni a mindennapokban.
- Bátran támaszkodjunk a szülők véleményének, gondjainak, javaslatainak meghallgatására is, mert a tapasztalatok felidézése szabad, kötetlen, egymás tiszteletére épülő légkört, szabad gondolatcserét eredményez, s egyik résztvevőnek sem lesz alá- fölérendeltség érzése.

10. ÖSSZEGZÉS

Számtalan elmélet, esettanulmány – a legkitűnbeket említve: Dr. Csoma Gyula, Durkó Mátyás, Dr. Zrinszky László – látott napvilágot a felnőttoktatás területén. Ezekből kiindulva, gyakorlati tapasztalataimat megvizsgálva szakdolgozatom célja az volt, hogy megkeressem azokat az okokat, amelyek az óvoda –család egyik kapcsolattartási formájának: a szülői/ réteg szülői értekezlet látogatottság csökkenésének a háttérében állhatnak, s melyek azok az eszközök, amelyek a hatékonyabb működtetést szolgálják a gyakorlatban.

Az okok feltárásához kutatómunkát végeztem az andragógia/felnőttképzés/ területén, mely során nemcsak komolyabb elméleti ismeretekhez, hanem hasznosítható gyakorlati eredményekhez is jutottam.

Ezek birtokában elmondhatom, hogy a hatékony partneri kapcsolat *alapköve a pozitív nevelői viszony kialakítása* a szülőkkel. E nélkül nem tudjuk „a tanulás-tanítás folyamatának minden újabb mozzanatát, minden újabb feladatát a végső célhoz igazítani.”²²

A szülői értekezletek hatékonyságának növeléséhez elengedhetetlen annak figyelembe vétele, hogy korunkban olyan gyorsan változnak az információk, hogy szükség van a mindennapi ismeretek és a különböző képességek- ehhez kapcsolódó *tudás elsajátítására, megújítására*. Hitelességünket a szülői értekezleteken azzal is bizonyítjuk, hogy tudásunkat folyamatosan gyarapítjuk, a változó információkat megszüőrjük, *önnevelésünkkel értékeket közvetítünk*.

Műveltségállományunk, hozott tapasztalataink kapocs lehet az óvoda és a családi élet között. Életkorunktól függetlenül célszerű minden témába beépíteni azokat a gyakorlati tapasztalatokat, amelyeket a szülők gyermekük nevelésében hasznosítani tudnak, hiszen a felnőttet a megismerés, a tanulás hatékonysága, a tartalom hasznossága motiválja a legerősebben. A szülők *motiváltságát fokozhatjuk* még a személyes érdeklődésük figyelembevételével, ezzel is megerősítve szülői mivoltukat.

A szülői értekezletek tervezése, vezetése során *feladatunk* nemcsak a *tudás gyarapítása*, a céltudatos nevelés, hanem a hibás oksági összefüggések, hamis előítéletek kiszűrése, a kész sémák „leépítése”. A közös cél érdekében szerveződő találkozások - értekezletek

²² Dr. Csoma Gyula: Andragógiai szemelvények - Bevezetés a felnőttképzés tanulmányozásába – Budapest, Nyitott Könyv 2005. 50. o .

egymást segítő nevelő hatása elengedhetetlen, hozzájárul az *egymástól tanulás folyamatához*, melynek résztvevői irányultsága: szülő - szülőtől, szülő - óvónótól, óvónő - szülőtől.

Tagóvoda vezetőként és óvónőként is feladatom, hogy az elmélet tükrében, a kapott eredményeket figyelembe véve a szülői értekezletek látogatottságát fokozzam, eddigi pedagógiai munkánkat még hatékonyabbá, még összehangoltabbá tegyem!

Rembrandt szavaival fejezem be dolgozatomat:

„Az, amit már tudsz, próbáld újra felhasználni a gyakorlatban, s ha így teszel, idővel
fölfedded majd a rejtett dolgokat, amelyekre kíváncsi vagy.

Hasznosítsd, amit tudsz, és segít majd tisztázni, amit még nem ismersz.”

11. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

Antal Judit /2008/: Mentálhigiéné az óvodában. Barbori Bt., Győr

Bajusz Klára /2004/: A felnőttkori tanulás motivációi, a felnőttkori tanulási képességek In.: A jó pap is holtig tanul. Miskolc, Észak Magyarországi Regionális Munkaerő fejlesztési és Átképző központ, 2004.

Bene Lajos /1979/2. szám/: Botcsinálta szülők, avagy miért szorongok a szülői értekezleten?. „Gyermeünk” című folyóirat, 1979/2. szám

Csoma Gyula /2005/: Andragógiai szemelvények. Bevezetés a felnőttképzés tanulmányozásába. Nyitott könyvkiadó, Budapest

Csoma Gyula /2003/: Mesterség és szerep. Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar, Pécs

Csoma Gyula /jegyzettanulmány/: A felnőttek tanulásának pszichológiai sajátosságai

Durkó Mátyás /1988/: Felnőttkori sajátosságok és a felnőtt nevelés Kossuth Könyvkiadó

Durkó Mátyás /1998/: Társadalom, felnőtt nevelés, önnevelés Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen

Durkó Mátyás /1999/: Andragógia /Felnőttképzés és közművelés új útjai. Magyar Művelődési Intézet, Budapest

Füle Sándor /1993/: A szülői értekezletekről „Pedagógusok a szülőkkel”-sorozat 1. kötete, Budapest

Füle Sándor /2002/: Párbeszéd a szülők és a pedagógusok között OKKER kiadó

Kiss Tihamér /1996/: Életkorok pszichológiája. A személyiség fejlődése és hanyatlása. Budapest

Kósáné Ormai Vera /2001/: A mi óvodánk- nevelépszichológiai módszerek az óvodában OKKER kiadó

Majlinger Lászlóné /1998/: A szülői értekezletek vezetésének módszerei. Budapesti Tanítóképző Főiskola Továbbképzési Segédanyaga

Neményiné Gyimesi Ilona /1999/: Hogyan kommunikáljunk tárgyalás közben? Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, Budapest

Petren Ferencné /1999/: Az óvodavezetés elmélete és módszertana, Comenius Bt., Pécs,

Putnoki Jenő /1964/: Pszichológia és andragógia. /In Pedagógiai Szemle, 10.szám

Szabó László Tamás /1988/: A „rejtett tanterv”. Magvető Kiadó, Budapest

William D. Hitt /1990/: A mestervezető. Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár

Zrinszky László /1995/: A Felnőttképzés tudománya. Bevezetés az andragógiába. OKKER Oktatási Iroda

12. MELLÉKLETEK

13. MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

1. számú melléklet: Látogatottság mérő lap /táblázat/
2. számú melléklet: Családokkal való kapcsolattartás formái, tartalma /táblázat/
3. számú melléklet: Szülői kérdőív
4. számú melléklet: Pedagógus kérdőív
5. számú melléklet: A szülői kérdőívek összesített, számszerű válaszai /táblázat/
6. számú melléklet: A szülői kérdőívek 5. kérdésének összesítése /táblázat/
7. számú melléklet: A pedagógus kérdőívek összesített, számszerű válaszai /táblázat/
8. számú melléklet: A pedagógus kérdőívek 3. kérdésének összesítése /táblázat/

A CSALÁDOKKAL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS FORMÁI, TARTALMA ÓVODÁNKBAN

2. számú melléklet

Együttműködés formája	Együttműködés tartalma	Időpont	Résztevők	Felelős	Dokumentáció
Beiratkozás	Az új szülők beiratják gyermekeiket az óvodába, a tagóvoda vezető rögzíti az adatokat	Adott év május első hete	Szülők, tagóvoda vezető	Tagóvoda vezető	Felvételi napló
Családlátogatás	Családi környezet megismerése	Adott év augusztus hónapja	Óvónők, szülők, gyermekek	Csoport óvónői	Csoportnapló
Napi kapcsolattartás	Napi eseményekről tájékoztatás, információ átadása	Folyamatos	Óvónők, szülők	Csoport óvónői	Faliújság, csoportnapló
Réteg szülői értekezletek	Aktuális téma feldolgozása az érintettekkel	Aktualitáshoz igazodó, adott nevelési évben min. 1 alkalommal	Óvónők, szülők, meghívott előadó	Tagóvoda vezető, csoport óvónői	Csoportnapló, jelenléti ív, jegyzőkönyv, látogatottság-mérő lap, faliújságra kiírás-meghívó
Szülői értekezletek	Tájékoztatás a csoport és az óvoda életéről, feladatokról, aktualitásokról	Adott nevelési évben min. 2 alkalommal	Szülők, óvónők, meghívott előadó	Tagóvoda vezető, csoport óvónői	Szülői értekezletek terve, csoportnapló: jelenléti ív, jegyzőkönyv, emlékeztető, látogatottság-mérő lap, faliújságra kiírás - meghívó
Szülői Szervezeti megbeszélés	Az óvoda életével kapcsolatos feladatok,	Munkatervben meghatározottak	A csoportok képviselői,	A szülői szervezet	Éves munkaterv, jelenléti ív,

	tapasztalatok, javítási folyamatok megbeszélése	szerint	tagóvoda vezető	vezetője, tagóvoda vezető	jegyzőkönyv, faliújságra kiírás-meghívó
Nyílt napok	Betekintés lehetőségének biztosítása az óvoda mindennapjaiba	Adott nevelési év április hónapja	Szülők, óvónők, gyermekek	Tagóvoda vezető, csoport óvónői	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, elégedettségi kérdőív, fényképek, faliújságra kiírás-meghívó
Farsang	Családok bevonása az óvodai életbe	Adott nevelési év február hónapja	Szülők, óvónők, gyermekek	Tagóvoda vezető, csoport óvónői	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, fényképek, faliújságra kiírás-meghívó
Jótekonysági bál	Család és az óvoda alkalmazotti köre kapcsolatának erősítése	Adott nevelési év február hónapja	Szülők, óvónők, dajkák, karbantartó	Tagóvoda vezető, szülői szervezet vezetője, csoport óvónői	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, fényképek, meghívó
Kirándulás	Családok bevonása az óvodai életbe, kapcsolaterősítés	Adott nevelési év május hónapja	Szülők, óvónők, gyermekek	Csoport óvónői	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, fényképek, faliújságra kiírás-meghívó
Tavaszi barkácsdélután	Családok bevonása az óvodai életbe, kapcsolaterősítés	Húsvét előtti héten	Szülők, nagyszülők, óvónők, gyermekek	Csoport óvónői	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, tevékenységi terv, fényképek, faliújságra kiírás-meghívó
Fogadó órák	Szülők tájékoztatása gyermekük fejlődéséről	Éves tervezet szerint,	Szülők, óvónők	Tagóvoda vezető, csoport	Éves munkaterv, csoportnapló:

		min. 2 alkalommal		óvónői	látogatottság-mérő lap, faliújságra kiírás-időpont felajánlása
Nagycsoportosok búcsúztatása, évváró	Családok bevonása az óvodai életbe, kapcsolaterősítés	Adott nevelési év május vagy június hónapjában	Szülők, óvónők, gyermekek	Csoport óvónői	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, tevékenységi terv, fényképek, meghívó
Szülők, nagyszülők bevonása projektekbe	Családok bevonása az óvodai életbe, kapcsolaterősítés	Folyamatosan	Szülők, nagyszülők, óvónők, gyermekek	Csoport óvónői	Csoportnapló, faliújságra kiírás
Társadalmi munka	Szülői segítséggel óvodánk szépítése	Eseti	Szülők, óvónők, gyermekek	Tagóvoda vezető	Csoportnapló, faliújságra kiírás
Előadás, fórum	Szülők tájékoztatása, ismeretszélesítés	Szülői értekezletre kapcsoltn	Szülők, óvónők, előadó	Tagóvoda vezető	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, faliújságra kiírás-meghívó
Kérdőíves megkérdezés	Információgyűjtés	Eseti	Szülők, óvónők	Tagóvoda vezető	Kérdőív, beszámoló-visszacsatolás
Karácsonyi hangverseny	Családok bevonása az óvodai életbe, kapcsolaterősítés	Adott nevelési év december hónapja	Szülők, óvónők, gyermekek	Feladat ellátási terv szerinti óvónő	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, faliújságra kiírás-meghívó
Közös sportnap, egészségnap	Családok bevonása az óvodai életbe, kapcsolaterősítés	Adott nevelési év május hónapja	Szülők, nagyszülők, óvónők, gyermekek	Feladat ellátási terv szerinti óvónő	Csoportnapló: látogatottság-mérő lap, faliújságra kiírás-meghívó

KÉRDŐÍV SZÜLŐK RÉSZÉRE

Kedves Szülők!

Óvodánk kiemelt értéként kezeli a szülőkkel való kapcsolattartást, hatékony tájékoztatást.

Most szeretnénk megvizsgálni: az Önök véleménye szerint a szülői értekezlet- mint az egyik kapcsolattartási forma- megfelel-e ennek az elvárásnak?

Kérjük a kérdőív kitöltésével járuljon hozzá vizsgálatunkhoz!

A kérdőívek összesítését óvodánk minőségügyi megbízottjának segítségével végezzük; az eredményekről a csoportok faliújságain tájékozódhatnak.

A kitöltött kérdőívet kérjük a saját csoport ládájába 2012.február 3 –ig /péntek/ szíveskedjenek elhelyezni.

Bizalmukat, őszinte válaszaikat nagyon köszönjük!

Szolnok, január 19.

Hanó Jánosné

Tagóvoda vezető

Kérjük a megfelelő szó tollal történő aláhúzásával jelölje válaszait!

1. Milven gyakran jár szülői értekezletekre?

- a.) mindig elmegyek
- b.) gyakran elmegyek
- c.) néha elmegyek
- d.) többnyire nem megyek el

2. Ha nem megy el, mi lehet az oka?

- a.) nagyon elfoglalt vagyok
- b.) nem értem, hogy miről beszél az óvónő
- c.) túl általános dolgokról van szó
- d.) egyéb:

3. Hogyan értesül a szülői értekezletek időpontjáról, helyéről?

- a.) faliújságon keresztül
- b.) az óvónő hívja fel a figyelmemet
- c.) a többi szülőtől hallom

4. Kap-e előre tájékoztatást az értekezlet témájáról?

- a.) igen, olvasható az is a faliújságon
- b.) igen, az óvónő szóban elmondja
- c.) nem

5. Ön szerint milyen volt a hangulat a szülői értekezleten?

- a.) kellemes
 - b.) feszült
 - c.) vidám
 - d.) közvetlen
 - e.) indulatos
 - f.) nyugodt
 - g.) bensőséges
 - h.) változó
 - i.) alá-fölérendeltség érzésem volt
- / Több válasz is aláhúzható! /

6. A szülői értekezleten kifejtette-e, elmondhatta -e véleményét, javaslatait?

- a.) igen, kaptam lehetőséget
- b.) nem, nem kaptam lehetőséget
- c.) volt lehetőségem, de nem éltem vele

7. Megfelelő tájékoztatást kapott -e a szülői értekezleten a csoport - az óvoda munkájáról, terveiről, céljairól?

- a.) igen
- b.) nem

8. Megvitattak -e a szülői értekezleten pedagógiai kérdéseket vagy nevelési problémákat, eseteket?

- a.) igen
- b.) nem

Ha nem, igényelné-e?

9. Közérthető volt-e a kapott információ, pedagógiai témájú ismeret?

- a.) igen
- b.) nem

Ha igen, mit tud hasznosítani?

10. Milyen javaslatok vannak arra vonatkozóan, hogy a szülői értekezlet a jelenleginél még hatékonyabb legyen?

KÉRDŐÍV PEDAGÓGUSOK RÉSZÉRE

Kedves Kolléganő!

Óvodánk kiemelt értéként kezeli a szülőkkel való kapcsolattartást, hatékony tájékoztatást.

Most szeretném megvizsgálni: véleményed szerint a szülői értekezlet- mint az egyik kapcsolattartási forma- megfelel-e ennek az elvárásnak?

Kérlek a kérdőív kitöltésével járulj hozzá vizsgálatomhoz!

A kérdőívek összesítését óvodánk minőségügyi megbízottjának segítségével végzem; az eredményekről tájékoztatni foglak.

A kitöltött kérdőívet 2012. február 3-ig /péntek/ óvodánk „OVI-LÁDÁJÁBA” szíveskedj elhelyezni.

Bizalmadat, őszinte válaszádat nagyon köszönöm!

Hanó Jánosné

Tagóvoda vezető

Szolnok, 2012. január 19.

Kérlek a megfelelő szó tollal történő aláhúzásával jelöld a válaszaidat!

1. Hogyan értesíted a szülőket a szülői értekezlet időpontjáról, helyéről?

- a.) faliújságon keresztül
- b.) felhívom szóban a figyelmet
- c.) a szülőkre bízom az információ „beszerzését”

2. Kapnak –e a szülők előre tájékoztatást az értekezlet témájáról?

- a.) igen, olvasható a faliújságon
- b.) igen, elmondom szóban
- c.) nem kapnak

3. Szerinted milyen volt a hangulat a szülői értekezleten?

- a.) kellemes
 - b.) feszült
 - c.) vidám
 - d.) közvetlen
 - e.) indulatos
 - f.) nyugodt
 - g.) bensőséges
 - h.) változó
 - i.) alá-fölérendeltség érzésem volt
- (Több válasz is aláhúzható!)

4. Számítottál-e az értekezleten a szülők véleményére, javaslataira?

- a.) igen
- b.) nem
- c.) kapnak lehetőséget, de nem élnek vele

5. Szerinted megfelelő tájékoztatást kaptak-e a szülők a szülői értekezleten a csoport - az óvoda munkájáról, terveiről, céljairól?

- a.) igen
- b.) nem

6. Megvitattatok-e a szülői értekezleten pedagógiai kérdéseket vagy nevelési problémákat, eseteket?

- a.) igen
- b.) nem

Ha nem, igényelnéd-e?

7. A szülői értekezletre történő felkészülés során adódtak-e problémáid?

a.) szervezésben	igen:	nem
b.) tervezésben:	igen:	nem
- a tematika összeállításában	igen:	nem
- a szakirodalom keresésében	igen:	nem
c.) konzultálás a kolléganőmmel	igen:	nem

8. Szerinted sikerült közérthetően átadni az információkat, pedagógiai témájú ismereteket a szülők részére?

- a.) igen
- b.) nem

Ha nem, miért?

9. Milyen javaslataid vannak arra vonatkozóan, hogy a szülői értekezlet a jelenleginél még hatékonyabb legyen?

SZÜLŐI KÉRDŐÍVEK ÖSSZESÍTETT, SZÁMSZERŰ VÁLASZAI

5.számú melléklet

KÉRDÉSEK SZÁMA→	1.KÉRDÉS	2.KÉRDÉS	3.KÉRDÉS	4.KÉRDÉS	5.KÉRDÉS	6. KÉRDÉS	7. KÉRDÉS	8. KÉRDÉS	9. KÉRDÉS	10. KÉRDÉS
CSOPORT										
1.CSOPORT	a. 9 fő b. -- c. -- d. --	a. 1 fő b. -- c. -- d. Munka	a. 9 fő b. 3 fő c. --	a. 8 fő b. 2 fő c. 1 fő	ÖSSZESÍTÉSE A 6. SZÁMÚ MELLÉKLETBEN	a. 6 fő b. -- c. 3 fő	a. 9 fő b. --	a. 9 fő b. -- Válasz: igen	a. 9 fő b. --	ÖSSZESÍTÉSE A DOLGOZATBAN
2. CSOPORT	a. 9 fő b. 1 fő c. -- d. --	a. 3 fő b. -- c. -- d. --	a. 9 fő b. 2 fő c. --	a. 9 fő b. 1 fő c. 1 fő		a. 10 fő b. -- c. --	a. 10 fő b. --	a. 9 fő b. 1 fő	a. 10 fő b. --	
3. CSOPORT	a. 15 fő b. -- c. -- d. --	a. 1 fő b. -- c. -- d. Kistestvér	a. 15 fő b. 2 fő c. 1 fő	a. 14 fő b. -- c. 1 fő		a. 10 fő b. -- c. 5 fő	a. 15 fő b. --	a. 13 fő b. 2 fő	a. 15 fő b. --	
4. CSOPORT	a. 10 fő b. 1 fő c. -- d. --	a. 3 fő b. -- c. -- d. --	a. 11 fő b. 4 fő c. --	a. 10 fő b. 1 fő c. --		a. 5 fő b. -- c. 6 fő	a. 11 fő b. --	a. 10 fő b. 1 fő Válasz:igen	a. 11 fő b. --	
5. CSOPORT	a. 9 fő b. 3 fő c. 1 fő d. fő	a. 6 fő b. -- c. -- d. --	a. 11 fő b. 8 fő c. --	a. 10 fő b. 3 fő c. --		a. 8 fő b. -- c. 5 fő	a. 13 fő b. --	a. 13 fő b. --	a. 13 fő b. --	
6. CSOPORT	a. 11fő b. 2 fő c. -- d. --	a. 4 fő b. -- c. -- d. --	a. 13 fő b. 6 fő c. 1 fő	a. 12 fő b. 1 fő c. --		a. 10 fő b. -- c. 3fő	a. 13 fő b. --	a. 10 fő b. 3 fő Válasz:igen	a. 13 fő b. --	
ÖSSZESEN:	71 FŐ	Okok a távolmaradásra	Több válasz is lehetett	Több válasz is lehetett		71 FŐ	71 FŐ	71 FŐ	71 FŐ	

SZÜLŐI KÉRDŐÍVEK 5. KÉRDÉSÉNEK ÖSSZESÍTÉSE

6.számú melléklet

CSOPORT	KELLEMES	FESZÜLT	VIDÁM	KÖZVETLEN	INDULATOS	NYUGODT	BENSŐSÉGES	VÁLTOZÓ	ALÁ-FÖLÉRENDELTSÉG ÉRZÉSEM VOLT
1.CSOPORT	6 FŐ	--	2 FŐ	4 FŐ	--	5 FŐ	1 FŐ	--	--
2. CSOPORT	6 FŐ	1 FŐ	3 FŐ	6 FŐ	--	--	--	2 FŐ	--
3. CSOPORT	3 FŐ	1 FŐ	1 FŐ	8 FŐ	--	13 FŐ	2 FŐ	--	2 FŐ
4. CSOPORT	8 FŐ	--	3 FŐ	10 FŐ	--	8 FŐ	--	--	--
5. CSOPORT	9 FŐ	--	3 FŐ	9 FŐ	--	5 FŐ	3 FŐ	1 FŐ	--
6. CSOPORT	10 FŐ	--	3 FŐ	9 FŐ	--	6 FŐ	1 FŐ	--	--
ÖSSZESEN:	42 FŐ	2 FŐ	15 FŐ	46 FŐ	--	37 FŐ	7 FŐ	3 FŐ	2 FŐ

PEDAGÓGUS KÉRDŐÍVEK ÖSSZESÍTETT, SZÁMSZERŰ VÁLASZAI

7. számú melléklet

KÉRDÉSEK SZÁMA→									
CSOPORT	1.KÉRDÉS	2.KÉRDÉS	3.KÉRDÉS	4.KÉRDÉS	5.KÉRDÉS	6. KÉRDÉS	7. KÉRDÉS	8. KÉRDÉS	9. KÉRDÉS
1. Pedagógus	a. 1 fő b. 1fő c. --	a. 1fő b. 1fő c. --	ÖSSZESÍTÉSE A 8. SZÁMÚ MELLÉKLETBEN	a.1fő b.-- c. --	a. 1fő b. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz: --	ÖSSZESÍTÉSE A DOLGOZATBAN
2. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1 fő b. -- c. --	a. 1fő b. --	a. -- b. 1fő Válasz:igen	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--	
3. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--	
4. Pedagógus	a. 1fő b. 1fő c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--	
5. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--	
6. Pedagógus	a. 1fő b. 1fő c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--	

7. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--
8. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. igen	a. 1fő b. -- Válasz:--
9. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--
10. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--
11. Pedagógus	a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- c. --		a. 1fő b. -- c. --	a. 1fő b. -- Válasz:--	a. nem b. nem c. nem	a. 1fő b. -- Válasz:--
ÖSSZESEN:	a. 11fő b. -- c. --	a. 11fő b. 1fő c. --		a. 11 fő b. -- c. --	a. 11fő b. -- c. --	a. 10 nem b. 10 nem c. 1 igen	a. 11fő b. -- Válasz:--

PEDAGÓGUS KÉRDŐÍVEK 3. KÉRDÉSÉNEK ÖSSZESÍTÉSE

8.számú melléklet

CSOPORT	KELLEMES	FESZÜLT	VIDÁM	KÖZVETLEN	INDULATOS	NYUGODT	BENSŐSÉGES	VÁLTOZÓ	ALÁ-FÖLÉRENDELTSÉG ÉRZÉSEM VOLT
1.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	1 FŐ	1 FŐ	--	1 FŐ	1 FŐ	--	--
2.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	1 FŐ	--	--	--	--	--
3.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	1 FŐ	--	1 FŐ	1 FŐ	--	--
4.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	1 FŐ	--	1 FŐ	--	--	--
5.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	1 FŐ	--	1 FŐ	--	--	--
6.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	--	--	1 FŐ	--	--	--
7.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	--	--	--	--	--	--
8.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	--	--	1 FŐ	--	--	--
9.PEDAGÓGUS	1 FŐ	--	--	--	--	1 FŐ	--	--	--
10.PEDAGÓGUS	--	--	--	1 FŐ	--	--	--	--	--
11.PEDAGÓGUS	--	--	--	1 FŐ	--	1 FŐ	--	--	--
ÖSSZESEN:	9 FŐ	--	1 FŐ	7 FŐ	--	8 FŐ	2 FŐ	--	--